

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до організації самостійної роботи,
проведення практичних занять і виконання
розрахунково-графічних робіт
з навчальної дисципліни

**«ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ
(ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ)»**

*(для студентів 1 курсу денної і заочної форм навчання
спеціальності 241 – Готельно-ресторанна справа)*

Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2017

Методичні рекомендації до організації самостійної роботи, проведення практичних занять і виконання розрахунково-графічних робіт із дисципліни «Економічна теорія. (Основи економічної теорії)» (для студентів 1 курсу денної і заочної форм навчання спеціальності 241 – Готельно-ресторанна справа) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. : А. О. Москвіна, О. О. Вороніна. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. – 85 с.

Укладачі: канд. екон. наук, доц.. А. О. Москвіна
ст. викл. О. О. Вороніна

Рецензент

М. С. Наумов, кандидат економічних наук, доцент кафедри економічної теорії Харківського національного університету міського господарств імені О. М. Бекетова

Рекомендовано кафедрою економічної теорії, протокол № 9 від 27 травня 2017 р.

ЗМІСТ

Стор.

Вступ.....	4
1 Плани практичних занять за змістовими модулями й навчальними елементами.....	5
ЗМ 1 Загальні основи соціально-економічного розвитку.....	5
ЗМ 2 Теоретичні аспекти розвитку ринкової економіки.....	20
ЗМ 3 Національна і міжнародна економіка в умовах глобалізації.....	40
2 Типові задачі та їхнє розв'язання.....	50
3 Характеристика тестових завдань: принципи побудови та оцінювання.....	53
4 Методичні рекомендації до виконання та завдання для розрахунково-графічних робіт.....	55
5 Порядок і критерії оцінювання знань, умінь і навичок студента.....	77
Список рекомендованих джерел.....	79
Додатки.....	81

ВСТУП

Дисципліна «Економічна теорія. (Основи економічної теорії)» (далі - Економічна теорія (ОЕТ)) належить до тих дисциплін, що покликані забезпечити фундаментальну підготовку бакалавра за спеціальністю 241 – Готельно-ресторанна справа.

Завдання дисципліни Економічна теорія (ОЕТ) – надання знань про базові положення економічної теорії; набуття навичок використання інструментарію економічного аналізу; підготовка до вивчення прикладних дисциплін, що базуються на економічній теорії.

Метою цього видання є допомога студентам у вивченні теоретичних аспектів змістових модулів, виконанні тестових завдань, розв'язанні задач і ситуацій. Виконуючи практичну частину змістових модулів, яка передбачає розв'язання задач і виконання тестових завдань із відповідними (логічними, аналітичними, графічними) поясненнями, студент отримає певні навички практичного використання набутих теоретичних знань.

Матеріали методичних вказівок скомпоновані відповідно до ОПП (освітньо-професійні програми) і ОКХ (освітньо-кваліфікаційні характеристики) підготовки бакалавра за спеціальністю 241 – Готельно-ресторанна справа та Програми нормативних навчальних дисциплін підготовки бакалавра за спеціальністю 241 – Готельно-ресторанна справа.

Перший розділ даного видання передбачає плани практичних занять за змістовими модулями, що адекватні основним навчальним елементам навчальної дисципліни згідно Програми нормативних навчальних дисциплін підготовки бакалавра за спеціальністю 241 – Готельно-ресторанна справа.

У другому розділі наведено типові задачі та їхнє розв'язання.

У третьому розділі подано характеристику тестових завдань: принципи побудови та оцінювання, охарактеризовано форми та методи контролю; комплекс тестових завдань, задач, ситуацій.

У четвертому розділі представлено тематику та методичні рекомендації до виконання розрахунково-графічних робіт.

У п'ятому розділі подано порядок і критерії оцінювання знань, навичок і вмінь студентів, методику формування комплексної оцінки, яка враховує також і систему заохочувальних і штрафних балів, які отримав студент протягом семестру. У розділі представлено шкалу перерахування оцінок результатів навчання в різних системах. Далі подано основні джерела. Наприкінці представлено додатки.

1 ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ЗА ЗМІСТОВИМИ МОДУЛЯМИ Й НАВЧАЛЬНИМИ ЕЛЕМЕНТАМИ

Практичні заняття з економічної теорії проводяться для студентів усіх форм навчання. Мета – поточна перевірка рівня засвоєння студентами навчального матеріалу з окремих тем дисципліни, які винесені на семінари. Крім цього, на практичних заняттях передбачається проведення комплексно-модульного контролю, тобто перевірка рівня засвоєння навчального матеріалу кількох тем курсу.

На практичні заняття виносяться найважливіші й найскладніші питання дисципліни. При підготовці до практичних занять потрібно, передусім, прочитати конспект лекцій із відповідної теми, вивчити понятійний апарат і осягнути логіку навчального матеріалу. Далі доцільно звернутися до вивчення рекомендованих джерел відповідно до певної теми.

При використанні літературних джерел слід брати до уваги, що всі вони, здебільшого, різняться за логічною побудовою навчального матеріалу, визначенням економічних категорій, аббревіатурами, теоретичними уподобаннями тощо. У зв'язку з цим доцільно віддати перевагу базовим підручникам і виданням кафедри економічної теорії (див. Список джерел).

***Змістовий модуль 1* ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ**

Структура змістового модуля

Тема 1. Предмет і метод економічної теорії.

Тема 2. Економічна система суспільства.

Тема 3. Виробництво, його сутність та роль у житті суспільства.

Тема 4. Теорія товару та грошей.

Тема 1 Предмет і метод економічної теорії

Зміст теоретичної частини заняття

1. Зародження економіко-теоретичних знань. Становлення й основні етапи розвитку економічної теорії як науки.

2. Предмет економічної теорії та його тлумачення різними школами.

3. Економічні закони, принципи та категорії. Система економічних законів.

4. Методи пізнання економічних процесів і явищ. Загальні та спеціальні методи наукового пізнання та їхнє використання. Функції економічної теорії.

5. Місце економічної теорії в системі економічних наук. Економічна теорія та економічна політика.

Опорні поняття

Меркантилізм. Фізіократія. Класична школа. Кейнсіанство. Маржиналізм. Інституціоналізм. Монетаризм. Економічні відносини. Суперечність суспільного розвитку. Предмет економічної теорії. Економічні закони. Загальні та спеціальні методи наукового пізнання. Аналіз і синтез. Індукція та дедукція. Наукова абстракція. Соціально-економічний експеримент. Економічні моделі (вербальні, графічні, аналітичні). Нормативна економіка. Позитивна економіка. Екзогенні змінні. Ендогенні змінні. Економіка. Макроекономіка. Мікроекономіка. Економічна політика.

Практична частина заняття

Тестові завдання

I. Виберіть правильну відповідь:

Завдання 1. У якій з відповідей найповніше й найглибше розкрито предмет економічної теорії?

А. Це наука, що вивчає виробничі відносини в їхній взаємодії з розвитком продуктивних сил.

Б. Це наука, що вивчає закони, які управляють виробництвом і розподілом матеріальних благ.

В. Це наука, що вивчає закони розвитку економічних систем.

Г. Всі відповіді правильні.

Завдання 2. Яке з положень комплексно розкриває основні функції економічної теорії?

А. Економічна теорія виконує практичну, пізнавальну функції та формує економічне мислення.

Б. Економічна теорія розробляє наукові основи управління народним господарством.

В. І А, і Б правильні відповіді.

Г. Немає правильної відповіді.

Завдання 3. У якому з положень розкрита структура економічної категорії?

А. Економічна категорія відображає взаємодію продуктивних сил, виробничих відносин і відносин економічної власності.

Б. Економічна категорія відображає взаємодію продуктивних сил і техніко-економічних відносин.

В. Економічна категорія відображає розвиток продуктивних сил і господарського механізму.

Г. Економічна категорія відображає взаємодію продуктивних сил, виробничих відносин і господарського механізму.

Завдання 4. У якому з положень неправильно названа структура методу економічної теорії?

А. Це філософські та загальнонаукові принципи.

Б. Це закони та категорії діалектики.

В. Це поняття та категорії моралі, етики, психології.

Г. Це закони та категорії економічної теорії.

Завдання 5. Зазначте найпростіший елемент діалектичного методу дослідження:

- А. Метод дедукції.
- Б. Метод абстракції.
- В. Метод історичного аналізу.
- Г. Всі відповіді правильні.

Завдання 6. Яке з положень комплексно розкриває основні функції економічної теорії?

- А. Економічна теорія має розкривати й вивчати економічні закони.
- Б. Економічна теорія виконує практичну, пізнавальну функції та формує економічне мислення.
- В. Економічна теорія розробляє наукові основи управління народним господарством.
- Г. Всі відповіді правильні.

Завдання 7. Шлях пізнання від загального до окремого дає метод:

- А. Синтезу.
- Б. Дедукції.
- В. Аналізу.
- Г. Індукції.

Завдання 8. Вивченням наявних фактів займається:

- А. Позитивна наука.
- Б. Нормативна наука.
- В. Негативна наука.
- Г. Наявна наука.

Завдання 9. Вперше категорію “економіка” запропонував:

- А. Давид Рікардо.
- Б. Антуан де Монкретьєн.
- В. Карл Маркс.
- Г. Арістотель.

Завдання 10. Теорія державного регулювання економіки, що спирається на механізми фіскальної і грошової політики при відносно самостійному функціонуванні ринкової економіки:

- А. Класична теорія.
- Б. Теорія монеторизму.
- В. Історична школа.
- Г. Кейнсіанська теорія.

II. Заповніть пропуски у визначеннях необхідними словами та формулами:

Завдання 1. Економічні закони – об’єктивні, стійкі _____ – _____ зв’язки в межах виробничих відносин. Визначають всезагальні, загальні та специфічні (спеціальні) закони.

Завдання 2. Предметом економічної теорії є _____ відносини в їхній взаємодії з _____, а також організацією управління й ефективного ведення господарства як чинників _____ багатства.

Питання для самопідготовки

1. Розкрийте роль економічної теорії в системі економічних наук.
2. Сучасні напрями, школи й течії економічної теорії.
3. Розвиток економічної думки в Україні.
4. Складники сучасної економічної теорії. Позитивна та нормативна економічна теорія.
5. Економічне мислення, його види та роль у розумінні економічного життя суспільства.
6. Методологічні аспекти пізнання, механізму дії та використання економічних законів.
7. Яка функціональна роль економічної теорії в розвитку людського суспільства?
8. Економічна теорія й економічна політика.
9. Економічна теорія як основа економічної політики.
10. Основні напрями, пріоритети, методи, інструменти економічної політики.

Тема 2 Економічна система суспільства

Зміст теоретичної частини заняття

1. Економічні потреби суспільства, їхня сутність і структура. Піраміда Маслоу. Економічні блага.
2. Економічні інтереси: сутність, суб'єкти, класифікація. Суперечності інтересів економічних суб'єктів і форми їхнього розв'язання. Інтереси і потреби: діалектика взаємозв'язку.
3. Економічна система, її сутність та основні структурні елементи. Типи економічних систем.
4. Основні напрями формування сучасних ринкових відносин. Формування державного й ринкового механізмів регулювання економіки.
5. Власність як економічна категорія. Суб'єкти й об'єкти. Типи, форми та види власності. Основні тенденції розвитку власності на сучасному етапі. Необхідність різноманітних форм власності в ринковій економіці.
6. Трансформація форм власності в Україні. Роздержавлення. Приватизація. Світовий досвід. Сучасний стан відносин власності в Україні. Економічні школи щодо періодизації суспільного розвитку.

Опорні поняття

Абсолютні потреби. Власність. Власність на засоби виробництва. Взаємодія економічних інтересів. Види власності. Господарський механізм. Групові економічні інтереси. Державна власність. Дійсні потреби. Еволюція економічних систем. Економічні потреби. Економічні блага. Економічний закон зростання потреб. Економічні ресурси. Економічні інтереси. Економічна система. Задоволення потреб. Змішана економіка. Індивідуальні інтереси. Інтелектуальна власність. Класифікація економічних потреб. Колективна власність. Командна економіка. Кооперативна власність. Моделі ринкової

економіки. Муніципальна власність. Об'єктивні потреби. Об'єкти економічних інтересів. Об'єкти власності. Потреби. Платоспроможні потреби. Пріоритетність потреб за А. Маслоу. Продуктивні сили. Право власності. Плюралізм форм власності. Приватна власність. Приватизація. Ринкова економіка. Суб'єктивні потреби. Споживчі блага. Система економічних інтересів. Суб'єкти економічних інтересів. Соціально-економічна формація. Ступінь індустріально-економічного розвитку. Структура відносин власності. Суб'єкти власності. Суспільна власність. Трудова власність. Традиційна економіка. Типи власності. Форми власності. Цивілізація.

Практична частина заняття **Тестові завдання**

I. Виберіть правильну відповідь:

Завдання 1. У чому полягає прогрес у відносинах власності?

- А. У вдосконаленні відносин власності у сфері безпосереднього виробництва.
- Б. У вдосконаленні відносин власності у сфері обміну та розподілу.
- В. В еволюції форм власності від індустріальної до колективної, а від неї – до державної.
- Г. Всі відповіді правильні.

Завдання 2. Власність в економічному сенсі – це:

- А. Концентрація людської праці, втіленої в речі.
- Б. Приналежність речі людині.
- В. Система стосунків між людьми з приводу привласнення речей.
- Г. Економічні стосунки між людьми, відображених у речі.

Завдання 3. Визначити спільні риси, властиві продуктивним силам і процесу праці:

- А. Складниками цих двох категорій є засоби виробництва: предмети та засоби праці.
- Б. До складу продуктивних сил входять тільки засоби праці.
- В. Кожна з цих категорій відображає ставлення людини до природи у процесі праці.
- Г. Всі відповіді правильні.

Завдання 4. Право власності – це:

- А. Право застосування корисних властивостей блага для себе.
- Б. Право вирішувати хто і як забезпечуватиме використання блага.
- В. Право володіти результатами від використання блага.
- Г. Усі відповіді правильні.

Завдання 5. Якщо яке-небудь майно взято в оренду, то орендар:

- А. Є потенційним власником.
- Б. Розпоряджається споживчою вартістю майна.
- В. Є повним власником.
- Г. Розпоряджається цінністю цього майна (може продати його або подарувати).

Завдання 6. Виділіть негативні прояви приватної власності для економіки в цілому:

А. Майнова диференціація власників.

Б. Жорстка залежність добробуту власника від результатів виробничої діяльності.

В. Сприяння розвитку заповзятливості.

Г. Посилення конкурентної боротьби.

Завдання 7. Потреби, які відповідають світовому рівню, є:

А. Дійсні.

Б. Світові.

В. Платоспроможні.

Г. Абсолютні.

Завдання 8. Повернення до державної власності приватизованих об'єктів це:

А. Приватизація.

Б. Денаціоналізація.

В. Націоналізація.

Г. Реприватизація.

Завдання 9. Який тип економічних систем не існував історично?

А. Змішана.

Б. Патріархальна.

В. Перехідна.

Г. Складна.

Завдання 10. До основних рис командно-адміністративної економічної системи не належать:

А. Директивне планування.

Б. Управлінський характер розподілу.

В. Відсутність ринкового менталітету.

Г. Конкуренція.

Завдання 11. Ринкова економіка характеризується:

А. Різноманітністю форм власності.

Б. Пануванням товарно-грошових відносин.

В. Конкуренцією, свободою підприємництва та вільним ціноутворенням.

Г. Усі відповіді правильні.

Завдання 12. До економічних потреб за ступенем реалізації не належать:

А. Дійсні

Б. Абсолютні.

В. Невиробничі (потреби у предметах споживання).

Г. Платоспроможні.

Завдання 13. За пріоритетністю (за А. Маслоу) потреби класифікуються на:

А. Фізіологічні, у безпеці й захисті.

Б. Платоспроможні.

В. У повазі, у спілкуванні, самовираженні й самореалізації.

Г. Правильні відповіді А, В.

II. Заповніть пропуски у визначеннях необхідними словами та формулами:

Завдання 1. Економічна система – історична сукупність _____, що відповідає продуктивним силам і взаємодіє з ними, ґрунтується на _____ об'єктивних _____ і _____ чинників.

Питання для самопідготовки

1. Економічні потреби й економічні блага. Поняття безмежності потреб. Закон зростання потреб та механізм його дії.
2. Проблеми використання закону зростання потреб у процесі виробництва матеріальних благ.
3. Взаємодія потреб та інтересів як рушійна сила соціально-економічного прогресу.
4. Традиційна економіка.
5. Економічна система вільного капіталізму.
6. Командно-адміністративна система. Перехід економіки постсоціалістичних країн до ринкових відносин.
7. Система змішаної економіки.
8. Перехідні економічні системи, їхній зміст та основні риси.
9. Формування інституційних та економічних умов переходу до нової системи господарювання. Концепції різноманітності форм переходу різних країн до ринкової економіки.
10. Власність як чинник визначення типу соціально-економічного устрою у країні.

Тема 3 Виробництво, його сутність та роль у житті суспільства

Зміст теоретичної частини заняття

1. Виробництво як визначальний фактор потреб суспільства та їхнього розвитку. Зміст і структура суспільного виробництва.
2. Ресурси виробництва та їхні види. Використання економічних ресурсів. Основні фактори виробництва та їхній взаємозв'язок.
3. Ефективність виробництва, її сутність, економічні та соціальні показники.
4. Форми організації суспільного виробництва: натуральне й товарне. Еволюція товарного виробництва.
5. Товарне виробництво, умови та причини його виникнення. Проста та розвинена форми товарного виробництва, їхні спільні риси та відмінності.

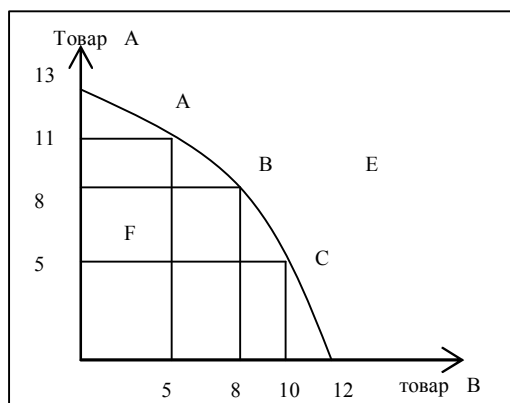
Опорні поняття

Валовий національний продукт. Валовий внутрішній продукт. Виробництво. Виробнича функція. Екологоефективність. Індекс людського розвитку. Індекс глобалізації. Загальна структура продуктивних сил суспільства. Загальна структура виробничих відносин. Засоби виробництва. Засоби праці. Земля. Капітал. Кінцевий продукт. Людський фактор.

Матеріаловіддача. Матеріалоємність. Обмін. Організаційно-економічні відносини. Показники економічної ефективності виробництва. Показники соціальної ефективності виробництва. Праця. Предмети праці. Продуктивність праці. Розподіл. Робоча сила. Споживання. Соціально-економічні відносини. Сукупний суспільний продукт. Теорія факторів виробництва. Техніко-економічні відносини. Фактори ефективності виробництва. Фондовіддача. Фондоємність.

Практична частина заняття **Задачі**

Задача 1. Визначте показники продуктивності праці (ПП), фондовіддачі (ФВ), фондомісткості (ФМ), фондоозброєності (ФО), матеріаломісткості (ММ), матеріаловіддачі (МВ), рентабельності (Р), якщо: обсяг реалізованої продукції (П) – 1000 грн, вартість основних фондів (ОФ) – 600 грн, вартість сировини й матеріалів (М) – 200 грн, собівартість продукції (СС) – 900 грн, кількість працівників (К) – 20 осіб.

Задача 2. Крива виробничих можливостей (КВМ) характеризує максимально можливі обсяги виробництва товарів А і В при повному використанні економічних ресурсів. Якими будуть витрати втрачених можливостей при виробництві 11 одиниць товару А і 5 одиниць товару В. Що можна сказати про КВМ і про виробництво, що відповідає точкам Е, F?

Задача 3. Вартість виробленої продукції складає 2000 грош. од, вартість основних фондів, за допомогою яких вона вироблена – 5000 грош. од., вартість використаних матеріалів – 1000 грош. од. Розрахуйте значення показників фондовіддачі та фондомісткості.

Тестові завдання

I. Виберіть правильну відповідь:

Завдання 1. Вартість виробленої продукції складає 000 грош. од. вартість основних фондів, за допомогою яких вона вироблена – 2000 грош. од. вартість використаних матеріалів – 400 грош. од. Який варіант значення показників фондовіддачі та фондомісткості є правильним?

- А. Фондовіддача – 2 грош. од.; фондомісткість – 5 грош. од.
- Б. Фондовіддача – 0,5 грош. од.; фондомісткість – 1 грош. од.
- В. Фондовіддача – 3000 грош. од.; фондомісткість – 2000 грош. од.
- Г. Значення показників фондовіддачі та фондомісткості визначити неможливо.

Завдання 2. Який пункт є зайвим при визначенні засобів виробництва?

- А. Засоби праці.
- Б. Предмети праці.
- В. Робоча сила.
- Г. Умови праці.

Завдання 3. Процес збільшення масштабів за рахунок об'єднання раніше незалежних капіталів - це:

- А. Комбінування.
- Б. Кооперація.
- В. Централізація.
- Г. Концентрація.

Завдання 4. Матеріалоємність є підсумком відношення:

- А. Обсягів виробництва до вартості сировини й матеріалів.
- Б. Вартості сировини й матеріалів до обсягу виробництва.
- В. Вартості основних фондів до вартості сировини й матеріалів.
- Г. Вартості сировини й матеріалів до вартості основних фондів.

Завдання 5. За теорією факторів виробництва доходом власника капіталу є:

- А. Зарплата.
- Б. Відсоток.
- В. Рента.
- Г. Прибуток.

Завдання 6. Показник екологоефективності характеризує ефективність природокористування і визначається за формулою:

- А. $E = M : П.$
- Б. $E = НД : Вн.$
- В. $E = E_0 - (A + B + C).$
- Г. Усі відповіді не правильні.

Завдання 7. Ефективність використання сировини й матеріалів вимірюють за допомогою показника матеріалоємності й визначається за формулою:

- А. $ME = M : П.$
- Б. $ME = П : Ф.$
- В. $ME = НД : Вн.$
- Г. $ME = E_0 - (A + B + C).$

Завдання 8. Продуктивність (ефективність) праці визначається за формулою:

- А. $Пр. тр. = M : П.$
- Б. $Пр. тр. = П : Ф.$
- В. $Пр. тр. = П : Кс.$
- Г. $Пр. тр. = E_0 - (A + B + C).$

Завдання 9. Економічне зростання графічно можна проілюструвати:

- А. Рухом від однієї точки до іншої по кривій виробничих можливостей (КВМ).
- Б. Рухом від однієї точки до іншої за межами КВМ.
- В. Переміщенням КВМ ліворуч.

Г. Переміщенням КВМ праворуч.

Завдання 10. Єдність умов, засобів і предметів праці має назву:

А. Виробничі відносини.

Б. Засоби виробництва.

В. Продуктивні сили.

Г. Всі відповіді неправильні.

Завдання 11. Яка ознака є головною, відмінною рисою натурального господарства?

А. Наявність суспільного поділу праці.

Б. Вільний вибір виробником напрямку діяльності.

В. Споживання життєвих засобів усередині господарської одиниці, де вони були створені.

Г. Всі відповіді правильні.

Завдання 12. Що є вигідною об'єктивною основою, на якій постає економічна відособленість виробників?

А. Соціально-економічна неоднорідність праці.

Б. Територіальне розосередження виробників.

В. Приватна власність на засоби виробництва.

Г. Всі відповіді правильні.

Завдання 13. Яке з положень є визначенням товарного виробництва?

А. Це процес перетворення людиною речовини природи з метою одержання необхідних життєвих засобів.

Б. Це організація суспільного господарства, за якою господарюючі суб'єкти виробляють необхідні суспільству продукти й послуги.

В. Це організація суспільного господарства, у якій відокремлені виробники виробляють продукти й послуги для обміну, продажу.

Г. Всі відповіді правильні.

Завдання 14. Які ознаки характеризують безпосередньо суспільну форму виробництва?

А. Високий рівень автоматизації виробництва та збільшення власності.

Б. Майнова відповідальність виробників за результати господарювання.

В. Високий рівень розвитку одиничного поділу праці, високий ступінь організації виробництва.

Г. Всі відповіді правильні.

Завдання 15. Натуральне господарство не спирається на:

А. Внутрішнє споживання продукції.

Б. Безкоштовне привласнення.

В. Розвинений поділ праці.

Г. Відірваність суб'єктів.

II. Заповніть пропуски у визначеннях необхідними словами та формулами:

Завдання 1. Виробництво як безперервний процес, що постійно повторюється, має назву _____.

Завдання 2. Ефективність виробництва – це співвідношення _____ і витрат.

Завдання 3. Продуктивні сили – це сукупність _____ виробництва, _____ з їхніми фізичними й розумовими здібностями, науки, технологій, інформації, методів _____ та управління виробництвом, що забезпечують створення _____ і духовних благ, необхідних для задоволення _____ людей.

Завдання 4. Техніко-економічні й організаційно-економічні відносини відображають систему відносин «людина – _____».

Завдання 5. Суспільне виробництво – це сукупна організована _____ людей, що пов'язана з _____ сировини й сил природи з метою _____ і нематеріальних благ, які необхідні для існування й розвитку _____.

Завдання 6. Соціально-економічні відносини відображають систему відносин «людина – _____».

Завдання 7. Економічні відносин – це відносини між _____ з приводу _____, розподілу, _____ і споживання матеріальних та нематеріальних благ.

Питання для самопідготовки

1. Назвіть основні фактори виробництва. Структура продуктивних сил суспільства.
2. Розкрийте сутність виробничих відносин, охарактеризуйте їх.
3. Розкрийте сутність виробництва та взаємозв'язок між працею і виробництвом.
4. Матеріальне та нематеріальне виробництво, їхня сутність і взаємозв'язок.
5. Абсолютна та відносна обмеженість (рідкісність) ресурсів. Межа економічних можливостей.
6. Економічний вибір. Крива виробничих можливостей.
7. Якими показниками обчислюється валовий суспільний продукт?
8. Основні показники ефективності виробництва.
9. Натуральна форми господарства та причини й умови, на базі яких здійснився перехід до товарної форми виробництва.
10. Товарне виробництво як основа ринкової економіки та його роль в економічному розвитку суспільства.

Тема 4 Теорія товару та грошей

Зміст теоретичної частини заняття

1. Товар і його властивості. Вартість.
2. Теорії вартості: трудова, маржиналістська та неокласична.
3. Теоретичні концепції виникнення та сутність грошей.
4. Функції грошей.

5. Обіг готівкових і безготівкових грошей. Сучасні зміни у грошовому обігу. Закон грошового обігу.

6. Інфляція, її сутність і причини. Темпи інфляції. Види інфляції. Соціально-економічні наслідки інфляції.

Опорні поняття

Абстрактна праця. Банкнота. Бартерний обмін. Валютний курс. Вартість товару. Вексель. Гроші як економічна категорія. Грошова маса. Грошовий ринок. Гроші як засіб обігу. Гроші як засіб платежу. Гроші як засіб заощадження. Гроші як міра вартості. Девальвація. Державна теорія грошей. Дефляція. Еволюційна концепція грошей. Емісія грошей. Загальна форма вартості. Закон вартості. Закон грошового обігу. Закон економії часу. Золотий паритет. Інфляція. Конкретна праця. Кредитні гроші. Натуральне господарство. Нуліфікація. Паперові гроші. Проста (випадкова) форма вартості. Раціоналістична теорія грошей. Розгорнута форма вартості. Споживна вартість товару. Світові гроші. Система золотого стандарту. Товар. Товарне виробництво. Теорія витрат виробництва. Теорія еволюційного походження грошей. Функції грошей. Функціоналістична концепція грошей.

Практична частина заняття

Задачі

Задача 1. Розрахуйте обсяг грошової маси, необхідної для обігу, якщо швидкість обігу грошової одиниці – 3, фізичний обсяг товарів – 4 одиниці, а середня ціна – 8 грош. од. за одиницю товару.

Задача 2. Розрахуйте кількість грошей, необхідну для обігу, якщо швидкість обігу грошової одиниці становить 4 оберти, середня ціна товару – 10 грош. од., фізичний обсяг реалізованої продукції – 150 од., вартість товарів цього року, проданих у кредит, – 800 грош. од., сума повернених кредитів минулих років – 600 грош. од., взаємопогашені платежі – 200 грош. од.

Задача 3. Виходячи з рівняння $M * V = P * Q$, визначити обсяг грошової маси, якщо грошова одиниця робить у середньому 4 оберти на рік, середня ціна складає 200 грош. од., а умовний фізичний обсяг національного виробництва становить 500 млн. од.

Задача 4. Сума цін товарів, що знаходяться в обігу, складає 300 тис. грош. од., сума цін товарів, проданих у кредит, – 200 тис. грош. од., сума цін товарів, термін сплати по яких наступив, – 10 тис. грош. од., а взаємопогашені платежі – 15 тис. грош. од. Одна грошова одиниця здійснює в середньому 25 обертів на рік. Визначте кількість грошей, необхідних для обігу. Поясніть, що відбудеться в економіці, якщо в обіг буде випущено 15 тис. грош. од.

Тестові завдання

I. Виберіть правильну відповідь:

Завдання 1. Яке з визначень правильно розкриває сутність товару як економічної категорії?

- А. Це річ або послуга, створена працею людини.
- Б. Це продукт праці, створений виробником для задоволення певних виробничих або особистих потреб.
- В. Це продукт праці, створений виробником для продажу.
- Г. Всі відповіді правильні.

Завдання 2. Яке з визначень розкриває сутність товару?

- А. Це матеріальні витрати на виготовлення товару.
- Б. Це витрачена праця виробника на виготовлення товару.
- В. Це суспільна праця, утілена в товарі.
- Г. Всі відповіді правильні.

Завдання 3. Яке з визначень розкриває сутність споживчої вартості товару?

- А. Це сукупність споживчих властивостей виробу.
- Б. Це здатність виробу задовольняти певну потребу виробника.
- В. Це здатність виробу задовольняти певну потребу інших людей, покупців.
- Г. Всі відповіді правильні.

Завдання 4. Що є зовнішньою формою вияву вартості товару?

- А. Споживчі властивості товару.
- Б. Мінова цінність.
- В. Визначена виробником ціна продажу товару.
- Г. Всі відповіді правильні.

Завдання 5. Чим визначається кількісний аспект вартості товару?

- А. Оцінкою вартості товару виробником.
- Б. Відношенням величини втіленої в товарі суспільної праці до суспільної корисності цього товару.
- В. Споживчими властивостями товару, ступенем його важливості для життєдіяльності людини.
- Г. Всі відповіді правильні.

Завдання 6. Витрати суспільно-необхідної праці визначають величину:

- А. Вартості.
- Б. Мінової вартості.
- В. Споживної вартості.
- Г. Конкретної вартості.

Завдання 7. Яка назва форми вартості при обміні великої кількості продуктів на єдиний товарний еквівалент:

- А. Грошова.
- Б. Загальна.
- В. Повна.
- Г. Проста.

Завдання 8. Необхідність обміну товарів, які еквівалентні за вартістю, описує закон:

- А. Економії робочого часу.
- Б. Попиту.
- В. Вартості.
- Г. Пропозиції.

Завдання 9. Теорія, що обмежує значення грошей статистичним впливом на ціни, має назву:

- А. Еволюційна.
- Б. Кількісна.
- В. Номіналістична.
- Г. Раціоналістична.

Завдання 10. Функція грошей при розриві в часі актів купівлі та продажу має назву:

- А. Засіб нагромадження.
- Б. Засіб обігу.
- В. Засіб платежу.
- Г. Міра вартості.

Завдання 11. Який вид грошей є повноцінним?

- А. Золоті монети.
- Б. Будь-які монети.
- В. Гроші, суспільна вартість яких гарантується державою.
- Г. Всі відповіді неправильні.

Завдання 12. Чим визначається номінальна вартість монет?

- А. Вартістю металу, із якого вони виготовлені.
- Б. Ринковою ціною металу.
- В. Повною вартістю витрат на їхнє виробництво.
- Г. Всі відповіді правильні.

Завдання 13. Яка характеристика сучасної грошової системи неправильна?

- А. Ця система базується на кредитно-паперових грошах.
- Б. Для неї характерне незначне регулювання державою грошового обігу.
- В. Для неї характерний широкий розвиток безготівкового обігу.
- Г. Всі відповіді правильні.

Завдання 14. Що таке інфляція?

- А. Це різке підвищення цін.
- Б. Це підвищення цін на всі види товарів і послуг.
- В. Це знецінення грошей унаслідок перевищення кількості грошових знаків, що перебувають в обігу.
- Г. Всі відповіді правильні.

Завдання 15. Яка основна причина інфляції в Україні?

- А. Глибока деформація основних пропорцій у народному господарстві.
- Б. Надмірна мілітаризація економіки.
- В. Монополізація економіки.
- Г. Витрати на підтримку нерентабельних підприємств.

Завдання 16. Який вид інфляції існував в Україні у першій половині 90-х років?

- А. Інфляція попиту.
- Б. Інфляція пропозиції.
- В. Інфляція попиту і пропозиції.
- Г. Всі відповіді неправильні.

Завдання 17. Яку назву має процес повернення до попередньої купівельної сили грошових знаків?

- А. Нуліфікація.
- Б. Ревалоризація.
- В. Девальвація.
- Г. Всі відповіді неправильні.

Завдання 18. Кількісне рівняння обігу не містить:

- А. Швидкість обігу грошей.
- Б. Рівня цін.
- В. Номінальної процентної ставки.
- Г. Обсягу національного продукту в реальному вираженні.

Завдання 19. Якщо гроші для угод обертаються п'ять разів на рік, то кількість грошей, яка обслуговує обмін, на яку висувається попит:

- А. У 5 разів більша за номінальний обсягу ВВП.
- Б. Становить 20 % від номінального ВВП.
- В. Дорівнює співвідношенню 20 % до номінального ВВП.
- Г. Дорівнює співвідношенню 20 % до 5.

Завдання 20. Розрахуйте обсяг грошової маси, якщо: агрегат $M_0 = 52$ млрд грош. од., агрегат $M_1 = 121$ млрд грош. од., агрегат $M_2 = 380$ млрд грош. од.:

- А. 380 млрд грош. од.
- Б. 320 млрд грош. од.
- В. 280 млрд грош. од.
- Г. 270 млрд грош. од.

Завдання 21. Обсяг грошової маси, необхідної для обігу становить 100 грош. од., обсяг товару А – 25 одиниць, ціна товару – 40 грош. од., обсяг товару В – 20 одиниць, його ціна – 35 грош. од. Розрахуйте швидкість обігу грошової одиниці:

- А. 12 обертів за рік.
- Б. 14 обертів за рік.
- В. 15 обертів за рік.
- Г. 17 обертів за рік.

Завдання 22. Розрахуйте обсяг грошової маси, необхідної для обігу, якщо швидкість обігу грошової одиниці – 3, фізичний обсяг товарів – 4 одиниці, а середня ціна – 8 грош. од. за одиницю товару:

- А. 1,5 грош. од.
- Б. 6,0 грош. од.
- В. 10,7 грош. од.
- Г. 96,0 грош. од.

II. Заповніть пропуски у визначеннях необхідними словами та формулами:

Завдання 1. Інфляція попиту – це зростання _____
_____ цін, спричинене надлишковими _____.

Завдання 2. Дефляція – це _____ загального _____
_____.

Завдання 3. Інфляція – це усталене _____ рівня _____, яке супроводжується _____ купівельної спроможності _____.

Завдання 4. Які основні наслідки інфляції? Продовжить їхній перелік: а) дезорганізовує господарські зв'язки; б) _____; в) _____; г) _____; г) _____.

Завдання 5. Існує три види інфляції (зазначте два інші): а) повзуча; б) _____; в) _____.

Питання для самопідготовки

1. Розвиток товару й товарного виробництва за сучасних умов.
2. Двоїстий характер праці, що створює товар.
3. Мінова вартість. Споживна вартість та її показники.
4. Порівняльний аналіз затратних і не затратних теорій вартості.
5. Визначте і схарактеризуйте механізм дії закону вартості.
6. Ціна товару й чинники, що впливають на неї.
7. Концепції виникнення грошей. Виникнення й розвиток грошових стосунків.
8. Грошова система.
9. Види грошей: паперові, металеві, кредитні, безготівкові, електронні.
10. Історичний підхід до розгляду функцій грошей.

ЗМ 2 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Структура змістового модуля

Змістовий модуль 2 включає шість укрупнених елементів (тем):

Тема 5. Теоретичні основи ринкової економіки та її основні елементи.

Тема 6. Підприємство та підприємництво в ринковій економіці.

Тема 7. Капітал підприємства, його кругообіг та обіг.

Тема 8. Капітал сфери обігу.

Тема 9. Ринкові відносини в аграрному секторі.

Тема 10. Доходи населення, їхнє формування та розподіл.

Тема 5 Теоретичні основи ринкової економіки та її основні елементи

Зміст теоретичної частини заняття

1. Теоретичні засади становлення ринкових відносин. Об'єктивні передумови виникнення ринку. Поняття ринок. Риси, структура та функції ринку. Основні суб'єкти ринкової економіки.

2. Об'єктивна зумовленість та сутність ринкової інфраструктури.

3. Сутність попиту і фактори, що його визначають. Закон попиту. Винятки дії закону попиту. Крива попиту. Пропозиція: зміст і фактори, що на неї впливають. Закон пропозиції. Крива пропозиції та її властивості. Ринкова рівновага. Утворення рівноважної ціни та рівноважного обсягу виробництва. Фактори, які впливають на зміну ринкової рівноваги.

4. Сутність ціни. Механізм формування і функції ціни. Види цін. Концепція ціноутворення по Маршалу.

5. Досконала конкуренція. Сутність конкуренції. Форми конкуренції. Типи конкурентної поведінки. Функції конкуренції. Методи конкурентної боротьби. Позитивні й негативні наслідки конкуренції.

6. Недосконала конкуренція. Монополія та типи монополізації. Види монополій. Монопольна влада. Економічні наслідки монополій. Ринок монополістичної конкуренції. Особливості монополістичної конкуренції. Олігополістичний ринок. Сутність олігополії. Олігополія та конкуренція. Олігополія й економічна ефективність.

7. Антимонопольна політика й антимонопольне законодавство. Світовий досвід створення антимонопольного законодавства. Проведення антимонопольної практики. Антимонопольна політика в Україні.

Опорні поняття

Антимонопольна політика. Антимонопольне законодавство. Антимонопольна політика в Україні. Базові елементи ринку. Вільне ціноутворення. Види монополій. Взаємозв'язок попиту та пропозиції. Економічні наслідки монополій. Еластичність попиту. Еластичність пропозиції. Закон попиту. Закон пропозиції. Класифікація ринків. Конкуренція. Кон'юнктура ринку. Критерії та межі монополізації економіки. Методи конкурентної боротьби. Моделі ринків. Монополістична конкуренція. Монополія. Монопольна влада. Негативні наслідки конкуренції. Об'єкти ринкових відносин. Особливості монополістичної конкуренції. Олігополістичний ринок. Олігополія та конкуренція. Олігополія й економічна ефективність. Попит. Пропозиція. Позитивні наслідки конкуренції. Ринок. Рівноважна ціна. Ринкова структура. Суб'єкти ринкових відносин. Сутність конкуренції. Сутність олігополії. Умови функціонування ринку. Типи монополізації. Типи конкурентної поведінки. Функції конкуренції.

Практична частина заняття

Задачі

Задача 1. Знайдіть рівноважні ціну й обсяг продукції аналітично і графічно, якщо функції попиту і пропозиції мають вигляд: $Q_s = 3p + 35$; $Q_d = 47 - p$.

Задача 2. Попит і пропозиція на ринку певного товару задані рівняннями: $Q_D = 7 - p$; $Q_S = p - 1$. Визначити рівноважні ціну й обсяг продажу графічно і аналітично, а також величину дефіциту або перевиробництва, якщо держава зафіксувала ціну на рівні 6 грош. од.

Задача 3. Попит і пропозиція на ринку певного товару задані аналітично: $Q_D = 12 - 2p$; $Q_S = 4p - 6$. Визначити рівноважну ціну й обсяг продажу графічно і аналітично.

Задача 4. Попит і пропозиція на ринку певного товару задані у вигляді функцій: $Q_D = 300 - p$; $Q_S = -60 + 8p$. Визначити аналітично та графічно рівноважні показники. Як зміниться ситуація на ринку, якщо буде встановлена фіксована ціна $P = 35$ грош. од.?

Задача 5. Попит і пропозиція на ринку певного товару задані у вигляді функцій: $Q_D = 30 - 2p$; $Q_S = -6 + 7p$. Визначити аналітично та графічно рівноважні показники. Як зміниться ситуація на ринку, якщо буде встановлена фіксована ціна $P = 3$ грош. од.?

Тестові завдання

I. Чи правильні наступні твердження?

Завдання 1. Крива попиту при збільшенні ціни товару зсувається ліворуч.

А. Так.

Б. Hi.

Завдання 2. Зсув кривої пропозиції праворуч означає, що виробники пропонують більшу кількість продукту за кожним рівнем цін.

А. Так.

Б. Hi.

Завдання 3. Характерною ознакою ринку досконалої конкуренції є наявність на ринку різноманітної продукції.

А. Так.

Б. Ни.

Завдання 4. Олігополія не є ефективною ринковою структурою, оскільки, як і монополія, породжує незворотні суспільні втрати.

А. Так.

Б. Hi.

Завдання 5. Монополістична конкуренція – це ринкова структура, у якій мала кількість великих фірм виробляє продукцію, що не має близьких замінників.

А. Так.

Б. Hi.

II. Виберіть правильну відповідь:

Завдання 1. Знайдіть рівноважну ціну й обсяг продукції, якщо функції попиту і пропозиції мають вигляд: $Q_s = 3p + 35$; $Q_d = 47 - p$.

А. Рівноважна ціна – 2 од., рівноважний обсяг продукції – 45 од.

Б. Рівноважна ціна – 5 од., рівноважний обсяг продукції – 50 од.

В. Рівноважна ціна – 3 од., рівноважний обсяг продукції – 44 од.

Г. Рівноважну ціну та рівноважний обсяг продукції визначити неможливо.

Завдання 2. До основних видів конкуренції не належать:

А. Внутрішньогалузева.

Б. Міжгалузева.

В. Внутрішньофірмова.

Г. Міжнародна.

Завдання 3. Ринкова структура зі значною кількістю великих продавців і малою кількістю покупців – це:

- А. Олігопсонія.
- Б. Дуополія.
- В. Поліполія.
- Г. Обмежена монополія.

Завдання 4. Якщо ринок через конкуренцію очищує економічне середовище від неконкурентоспроможних господарств і підтримує найефективніші, то він виконує функцію:

- А. Санації.
- Б. Стимулювання.
- В. Регулювання.
- Г. Алокаційну.

Завдання 5. На ринкову пропозицію безпосередньо не впливають:

- А. Ціни на ресурси.
- Б. Кількість фірм.
- В. Доходи споживачів.
- Г. Зміни технології виробництва.

Завдання 6. Яка з подій не змістить криву попиту на каву:

- А. Збільшення кількості постачальників кави на ринок.
- Б. Підвищення ціни на каву.
- В. Значне зниження цін на чай.
- Г. Підвищення доходів споживачів.

Завдання 7. Яке з наступних тверджень ілюструє закон попиту?

- А. Із підвищенням ціни кави обсяги її покупок скорочуватимуться.
- Б. Зі зростанням доходів споживачі віддають перевагу більш дорогим сортам кави.
- В. Зі зниженням ціни кави знизяться й обсяги її споживання.
- Г. Споживачі бажають споживати й готові платити за каву ціну, яка склалася на ринку.

Завдання 8. Ціна товару зросла на 10 %, а обсяг виробництва – на 5 %. Це означає, що пропозиція:

- А. Еластична.
- Б. Нееластична.
- В. Є одиничною.
- Г. Є нескінченно еластичною.

Завдання 9. Міський метрополітен може слугувати прикладом:

- А. Відкритої монополії.
- Б. Чистої монополії.
- В. Природної монополії.
- Г. Монопсонії.

Завдання 10. Нестійке монополістичне об'єднання без визначення домінуючого товару має назву:

- А. Конгломерат.
- Б. Концерн.

- В. Синдикат.
- Г. Трест.

III. Установіть відповідність у вигляді комбінації цифр і букв:

Завдання 1

Терміни

- А. Зміна попиту.
- Б. Зміна обсягу попиту.
- В. Зміна пропозиції.
- Г. Зміна обсягу пропозиції.

Визначення

1. Зміна кількості товару, яку виробники спроможні й бажають продати і яка викликана зміною цін на цей товар.
2. Товари, які доправляються на ринок.
3. Зміна кількості товару, яку бажають і мають змогу придбати споживачі та яка пов'язана з дією нецінового фактору.
4. Зміна кількості товару, яку виробники спроможні й бажають продати і яка пов'язана з дією нецінового фактору.
5. Зміна кількості товару, яку споживачі спроможні й бажають придбати та яка зумовлена зміною ціни товару.

IV. Виберіть літеру, яка відповідає правильному варіанту відповіді:

Завдання 1.

А	Б	В	Г
якщо правильне тільки 1	якщо правильні тільки 1 і 2	якщо правильне тільки 3	якщо правильні усі відповіді

Ринок товару перебуває у стані рівноваги, якщо:

1. Обсяг попиту на товар дорівнює обсягу його пропозиції.
2. На ринку не існує ні надлишку, ні дефіциту товару.
3. За певною ціною плани щодо покупок співпадають і планами продавців щодо продажу.

Завдання 2.

А	Б	В	Г
якщо правильне тільки 1	якщо правильне тільки 2	якщо правильне тільки 4	якщо правильні усі відповіді

Зміщення кривої пропозиції борошна праворуч є наслідком:

1. Підвищення ціни борошна.
2. Зниження ціни пшениці.
3. Зменшення кількості виробників борошна.
4. Зростання доходів споживачів.

Завдання 3.

А	Б	В	Г
якщо правильне тільки 1	якщо правильне тільки 2	якщо правильне тільки 3	якщо правильні всі відповіді

Джерелом монопольної влади може виступати:

1. Зростаючий ефект масштабу.
2. Розмір ринку.
3. Наявність патентів і ліцензій.

V. Заповніть пропуски у визначеннях необхідними словами:

Завдання 1. Монопольна ціна – _____, що _____ до обмеження _____ і _____ прав споживача.

Завдання 2. Природна монополія – тип _____ структури, за якого _____ витрати досягаються під час _____ товару або _____ послуг лише однією фірмою.

Завдання 3. Ринкова структура, до якої входять невеликі фірми, що випускають різноманітну продукцію, вхід і вихід з ринку обмежені лише диференціацією продукту має назву _____.

Питання для самопідготовки

1. Ринкова структура. Критерії класифікації ринків та їхня структура.
2. Основні суб'єкти ринкової економіки. Держава як суб'єкт ринкового господарства.
3. Соціально-економічна характеристика елементів ринку та умови їхнього формування в Україні.
4. Інфраструктура ринку.
5. Державне регулювання ринкової економіки.
6. Сутність і закони попиту та пропозиції в ринковій економіці.
7. Зв'язок між попитом і ціною. Зміщення кривої попиту під впливом дії нецінових факторів.
8. Зв'язок між пропозицією та ціною. Нецінові фактори зміни пропозиції. Зміщення кривої пропозиції під впливом дії нецінових факторів.
9. Діалектика залежності попиту і пропозиції.
10. Сутність і місце конкуренції в ринковій економіці. Методи конкурентної боротьби.
11. Критерії та межі монополізації економіки. Типи монополій.
12. Особливості монополістичної конкуренції. Недоліки надмірної монополізації економіки.
13. Особливості функціонування олігополістичного ринку.
14. Світовий досвід створення антимонопольного законодавства.
15. Проведення антимонопольної практики.

Тема 6 Підприємство та підприємництво в ринковій економіці

Зміст теоретичної частини заняття

1. Підприємство як суб'єкт економічної системи. Функції підприємства.
2. Організація процесу виробництва. Продукція підприємств та її економічні форми.
3. Види та суб'єкти підприємницької діяльності. Форми підприємництва. Підприємництво і бізнес.
4. Перспектива розвитку підприємництва в Україні.
5. Проблема банкрутства підприємств. Законодавство про банкрутство.

Опорні поняття

Банкрутство. Види підприємницької діяльності. Економічні форми продукції підприємств. Обмеженість ресурсів. Організаційно-правові форми підприємств. Організація процесу виробництва. Підприємство як суб'єкт економічної системи. Продукція підприємств. Соціально-економічна характеристика підприємств. Сутність підприємництва. Умови існування підприємництва. Форми підприємництва. Функції підприємства.

Практична частина заняття

Тестові завдання

I. Чи правильні наступні твердження?

Завдання 1. Метою виробника є максимізація мінімального прибутку.

А. Так.

Б. Ні.

Завдання 2. Миттєвий період відносять до періодів функціонування фірми.

А. Так.

Б. Ні.

Завдання 3. Промисловість відносять до найважливішої галузі матеріального виробництва, у якій створюється національний дохід.

А. Так.

Б. Ні.

Завдання 4. Фірма є економічною формою продукції підприємства.

А. Так.

Б. Ні.

Завдання 5. Спільні підприємства є формою підприємницької діяльності.

А. Так.

Б. Ні.

II. Виберіть правильну відповідь:

Завдання 1. Які суб'єкти ринку виступають власниками економічних ресурсів, пропонують на ринку ресурсів фактори виробництва та використовують доходи на придбання споживчих товарів і послуг для задоволення особистих потреб?

А. Підприємці.

Б. Домогосподарства.

В. Фірми.

Г. Держава.

Завдання 2. Процес переведення державних підприємств на комерційні засади господарювання, створення умов для зростання кількості господарюючих суб'єктів – це:

- А. Приватизація.
- Б. Роздержавлення.
- В. Корпоратизація.
- Г. Комерціалізація.

Завдання 3. До періодів функціонування фірми не належать:

- А. Миттєвий.
- Б. Короткостроковий.
- В. Поточний.
- Г. Довгостроковий.

Завдання 4. Теорії виробництва та споживання є такими, що:

- А. Доповнюють одна одну.
- Б. Замінюють одна одну.
- В. Симетричні одна одній.
- Г. Вивчають один об'єкт із різних сторін.

Завдання 5. В яких формах може існувати підприємство:

- А. Акціонерне товариство.
- Б. Товариство з обмеженою відповідальністю.
- В. Орендне підприємство.
- Г. Всі відповіді правильні.

III. Виберіть літеру, яка відповідає правильному варіанту відповіді:

Завдання 1.

А	Б	В	Г
якщо правильні тільки 1, 2 і 3	якщо правильні тільки 1 і 2	якщо правильні тільки 2 і 3	якщо правильні всі варіанти

За яких умов діє закон спадної продуктивності фактору виробництва?

- 1. Інші фактори виробництва залишаються постійними.
- 2. Рівень технології виробництва не змінюється.
- 3. Усі одиниці змінного фактору є однорідними.

Завдання 2.

Укажіть найважливіші галузі матеріального виробництва, у яких створюється національний дохід: а) промисловість; б) _____; в) _____; г) _____ (зазначте інші).

Питання для самопідготовки

- 1. Організаційно-правові форми підприємств.
- 2. Соціально-економічна характеристика підприємств.
- 3. Сутність підприємництва та умови його існування.
- 4. Організація процесу виробництва. Обмеженість ресурсів і шляхи її подолання.

5. Продукція підприємств та її економічні форми.
6. Перспектива розвитку підприємництва в Україні.
7. Проблема банкрутства підприємств. Законодавство про банкрутство.

Тема 7 Капітал підприємства, його кругообіг та обіг

Зміст теоретичної частини заняття

1. Сутність капіталу, його матеріально-речовий зміст і соціально-економічна форма. Капітал як фактор виробництва.
2. Структура капіталу та його обіг. Кругообіг капіталу.
3. Промисловий капітал. Стадії кругообігу та функціональні форми промислового капіталу.
4. Основний капітал. Фізичне та моральне зношення основного капіталу. Механізм відтворення основного капіталу. Амортизація. Норма амортизації.
5. Обіговий капітал. Час і швидкість обігу. Фактори, що впливають на швидкість обігу. Оборотні засоби та їхня структура.
6. Показники ефективності використання основного й обігового капіталу. Рентабельність.

Опорні поняття

Амортизація. Амортизаційний фонд. Відтворення основного капіталу. Норма амортизації. Капітал як фактор виробництва. Кругообіг капіталу. Матеріально-речовий зміст капіталу. Моральне зношення основного капіталу. Обіг капіталу. Обіговий капітал. Оборотні засоби. Основний капітал. Показники ефективності використання основного капіталу. Показники ефективності використання обігового капіталу. Промисловий капітал. Рентабельність. Соціально-економічна форма капіталу. Стадії кругообігу промислового капіталу. Сутність капіталу. Структура капіталу. Структура оборотних засобів. Функціональні форми промислового капіталу. Фізичне зношення основного капіталу. Час обігу капіталу. Швидкість обігу капіталу.

Практична частина заняття

Задачі

Задача 1. Авансований капітал склав 2 млн. грош. од., зокрема, основний капітал – 1,8 млн. грош. од., оборотний – 0,2 млн. грош. од. Виторг від реалізації – 1,2 млн. грош. од., термін служби основного капіталу – 5 років, оборотний капітал обертається 3 рази на рік. Знайдіть норму та суму амортизації, собівартість продукції за рік, прибуток, а також рентабельність виробничої діяльності.

Задача 2. Основний капітал склав 6 млн. грош. од., оборотний – 0,4 млн. грош. од. Виторг від реалізації – 3 млн. грош. од., норма амортизації – 12 %, оборотний капітал обертається 5 разів на рік. Ставка податку на прибуток – 20 %, штрафні санкції – 3 тис. грош. од. Знайдіть собівартість продукції за рік, валовий та чистий прибуток, а також рентабельність виробничої діяльності.

Задача 3. Авансований капітал склав 13 млн. грош. од., зокрема, основний капітал – 11 млн. грош. од., оборотний – 2 млн. грош. од. Виторг від реалізації – 10 млн. грош. од., термін служби основного капіталу – 10 років, оборотний капітал обертається 4 рази на рік. Знайдіть норму та суму амортизації, величини собівартості продукції за рік і валового прибутку, а також норму прибутку.

Тестові завдання

I. Виберіть правильну відповідь:

Завдання 1. Який капітал зношується морально й фізично?

- А. Постійний.
- Б. Змінний.
- В. Основний.
- Г. Оборотний.

Завдання 2. До ринку факторів виробництва не належить:

- А. Ринок праці.
- Б. Ринок капіталу.
- В. Валютний ринок.
- Г. Ринок землі.

Завдання 3. До основних аспектів капіталу не належить:

- А. Техніко-економічний.
- Б. Організаційно-економічний.
- В. Соціально-економічний.
- Г. Функціональний.

Завдання 4. Процес послідовного проходження усіх функціональних форм капіталу має назву:

- А. Кругооборот капіталу.
- Б. Оборот капіталу.
- В. Відтворення.
- Г. Правильної відповіді немає.

Завдання 5. Самозростаюча авансована вартість, або вкладення, які дають змогу отримати дохід, – це:

- А. Гроші.
- Б. Додана вартість.
- В. Капітал.
- Г. Амортизація.

Завдання 6. Якщо процентна ставка становить 10 %, то вартість нинішнього вкладу у 100 грошових одиниць через два роки еквівалентна:

- А. 133,1.
- Б. 121.
- В. 82,64.
- Г. Усі відповіді неправильні.

Завдання 7. Якщо номінальний дохід зріс на 8 %, а рівень цін на 10 %, то реальний дохід:

- А. Збільшився на 2 %.
- Б. Збільшився на 18 %.
- В. Зменшився на 2 %.
- Г. Зменшився на 18 %.

Завдання 7. Вартість товару складає 125 грош. од., норма додаткової вартості дорівнює 50 %, змінний капітал складає 30 грош. од. Розрахуйте норму прибутку, яка становитиме:

- А. 12,4 %.
- Б. 13,6 %.
- В. 14,5 %.
- Г. 15,6 %.

Питання для самопідготовки

1. Капітал, його матеріально-речовий зміст і соціально-економічна форма.
2. Структура капіталу та його обіг. Кругообіг промислового капіталу.
3. Основний капітал. Фізичне та моральне зношення основного капіталу.
4. Амортизаційний фонд як одне з джерел відтворення основного капіталу.
5. Нагромадження капіталу.
6. Витрати виробництва і прибуток.
7. Сучасні тенденції розвитку капіталу.
8. Показники ефективності використання основного й обігового капіталу.

Тема 8 Капітал сфери обігу

Зміст теоретичної частини заняття

1. Сфера обігу в ринковій економіці. Виникнення сфери товарного обігу в процесі еволюції товарно-грошових відносин. Сутність, функції та місце сфери обігу в ринковій економіці.
2. Торговельний капітал і його еволюція за сучасних умов. Особливості сфери функціонування торговельного капіталу та його функціональна структура. Торговельний прибуток і його норма.
3. Позиковий капітал як відокремлена частина грошових функціональних форм промислового й торговельного капіталу. Сутність і джерела позичкового капіталу. Норма позичкового процента та його динаміка. Роль процентної ставки.
4. Кредит як форма руху позикового капіталу. Форми кредиту. Роль і функції кредиту в сучасній ринковій економіці.
5. Банківська система як інфраструктурний елемент сучасної ринкової економіки. Банки, їхні види та функції. Позабанківські кредитні заклади.
6. Ринок цінних паперів. Фондова біржа та її функції.

Опорні поняття

Акція. Акціонерно-корпоративний капітал. Аукціон. Аудиторська фірма. Банк. Банківська система. Біржа. Брокерська фірма. Казначейські зобов'язання. Облігації. Ощадні сертифікати. Позабанківські кредитні заклади. Позиковий

капітал Ринок цінних паперів. Страхова компанія. Сфера обігу. Торгівельний капітал. Торгово – промислова палата. Торговий дім. Товарна біржа. Фондова біржа. Холдингова компанія. Цінні папери. Ярмарок.

Практична частина заняття

Задачі

Задача 1. Виторг від реалізації – 5 млн. грош. од., собівартість продукції – 3,8 млн. грош. од. Ставка податку на прибуток – 20 %, штрафні санкції – 5 тис. грош. од. Знайдіть валовий і чистий прибуток, норму прибутку, а також рентабельність виробничої діяльності.

Задача 2. Розрахуйте курс акцій, якщо у країні ставка відсотка має рівень 10 % річних, а очікувані дивіденди становлять 650 грош. од.

Задача 3. Першого жовтня на фондовій біржі здійснена операція з продажу 20 тис. акцій за ціною 100 грош. од. за акцію на строк до 31 жовтня. За жовтень місяць курс акції підвищився до 120 грош. од. Хто і яку суму виграв (продавець або покупець) у ситуації, що створилася? Розрахуйте ту ж ситуацію, якщо за жовтень місяць курс акції знизився до 90 грош. од.

Тестові завдання

I. Чи правильні наступні твердження ?

Завдання 1. На відміну від номінальної процентної ставки, реальна відсоткова ставка може набувати від'ємного значення.

А. Так.

Б. Ні.

II. Виберіть правильну відповідь:

Завдання 1. У першому році рівень цін сталий і номінальна процентна ставка становила 6 % на рік. У другому році темп інфляції становив 3 %, а реальна процентна ставка не змінилася. Якою є номінальна ставка процента у другому році?

А. Незмінною.

Б. Зниженою на 3 %.

В. Зниженою на 6 %.

Г. Зростаючою на 3%.

Завдання 2. Визначте істотну ознаку товарної біржі:

А. Акціонерне об'єднання.

Б. Аукціон.

В. Організаційно-економічна форма функціонуючого ринку, комерційне підприємство.

Г. Об'єднання покупців.

Завдання 3. Що таке фондова біржа?

А. Ринок товарних цінностей, що постійно діє.

Б. Організаційна форма ринку цінних паперів.

В. Організаційно оформлений ринок робочої сили.

Г. Такої біржі не існує.

Завдання 4. Що не належить до цінних паперів?

А. Zobов'язання держави.

Б. Акції.

В. Вексель.

Г. Немає правильної відповіді.

Завдання 5. Ціною позикового капіталу є:

А. Дивіденд.

Б. Відсоток.

В. Рента.

Г. Норма очікування прибутку.

Завдання 6. Зниження процентної ставки призведе до:

А. Зростання попиту на позикові кошти.

Б. Зростання пропозиції позикових коштів.

В. Зростання обсягу пропозиції позикових коштів.

Г. Зростання обсягу попиту на позичкові кошти.

Завдання 7. Чому дорівнює реальна відсоткова ставка, якщо номінальна відсоткова ставка дорівнює 35 %, рівень цін у поточному періоді становлять 121 %, а рівень цін у попередньому періоді – 111 %:

А. 44 %.

Б. 35 %.

В. 26 %.

Г. 25 %.

Питання для самопідготовки

1. Сфера обігу як сфера функціонування торговельно-мінових і кредитних відносин, торговельного та позикового капіталу.

2. Особливості сфери функціонування торговельного капіталу та його функціональна структура.

3. Сучасні форми торговельного підприємництва. Товарна біржа. Торгові дома. Інтернет-торгівля у сфері ринкової інфраструктури.

4. Позичковий процент і його джерела.

5. Акціонерно-корпоративний капітал.

6. Цінні папери акціонерних товариств.

7. Акції. Облігації. Казначейські zobов'язання й ощадні сертифікати.

8. Роль процентної ставки. Кредит як форма руху позичкового капіталу. Форми кредиту.

Тема 9 Ринкові відносини в аграрному секторі

Зміст теоретичної частини заняття

1. Аграрна сфера виробництва та її особливості. Сутність аграрних відносин. Форми господарювання в сільському господарстві.

2. Рентні відносини. Сутність земельної ренти, її види та механізм створення.

Розподіл і використання рентного доходу.

3. Ринок землі. Попит і пропозиція на землю. Ціна землі.

4. Агропромислова інтеграція й агропромисловий комплекс. Механізм реалізації аграрних відносин у сучасних умовах.

5. Державна політика регулювання та підтримки сільськогосподарського виробника.

Опорні поняття

Абсолютна рента. Аграрне виробництво. Аграрні відносини. Агропромисловий комплекс. Диференційна рента I. Диференційна рента II. Земельна рента. Орендна плата. Ринок землі. Ціна землі.

Практична частина заняття

Задачі

Задача 1. Визначити ціну землі (P), якщо рента (R) очікується у розмірі 50 тис. грош. од., а позичковий процент – 5 %.

Задача 2. Фермер може вирощувати в середньому 400 т картоплі за рік. Щорічна ціна незмінна: 0,2 дол. за кілограм. Банківський відсоток – 10. За якою ціною доцільно продати землю, якщо витрати на вирощування, збирання та реалізацію картоплі – 50 тис. дол. у рік., а середня прибуток – 15 тис. дол.

Тестові завдання

I. Чи правильні наступні твердження?

Завдання 1. Економічна рента вимірює вигоди фірми від найму робітників на конкурентному ринку праці.

А. Так.

Б. Ні.

Завдання 2. Ціна землі вимірюється за допомогою диференційної ренти I.

А. Так.

Б. Ні.

II. Виберіть правильну відповідь:

Завдання 1. Щорічна рента, яку отримує власник землі, становить 50 тис. грош. од. Ставка позикового відсотка становить 20 % річних. Ціна цієї ділянки землі становить:

А. 10 тис. грош. од.

Б. 250 тис. грош. од.

В. 500 тис. грош. од.

Г. 1000 тис. грош. од.

Завдання 2. Суб'єктами аграрних відносин є:

А. Держава.

Б. Сільськогосподарські підприємства.

В. Індивідуальні виробники сільськогосподарської продукції.

Г. Всі відповіді правильні.

Завдання 3. До особливостей сільськогосподарського виробництва не належить:

- А. Залежність від природно-кліматичних умов.
- Б. Сезонний характер сільськогосподарського виробництва.
- В. Уся вироблена сільськогосподарська продукція набуває товарної форми.
- Г. Основним засобом виробництва є земля.

Завдання 4. Із переліку визначень земельної ренти виберіть найбільш точне:

А. Це передача частини доходу, створеного землекористувачем, власнику землі.

- Б. Це додатковий прибуток.
- В. Це орендна плата за користування землею.
- Г. Усі відповіді правильні.

Завдання 5. Відмінності в родючості ґрунтів, що обумовлені природними особливостями, та неоднакове місце розташування земельних ділянок визначають існування:

- А. Монопольної ренти.
- Б. Диференційної ренти І.
- В. Диференційної ренти ІІ.
- Г. Абсолютної ренти.

Завдання 6. Серед різних форм земельної ренти не існує:

- А. Абсолютної.
- Б. Монопольної.
- В. Відносної.
- Г. Диференційної.

Завдання 7. Земельна рента буде зростати, якщо за інших рівних умов:

- А. Знизиться ціна землі.
- Б. Зросте попит на землю.
- В. Скоротиться попит на землю.
- Г. Зросте пропозиція землі.

Завдання 8. Разом з земельною ділянкою в оренду було здано приміщення вартістю 600 тис. грош. од., термін служби якого складає 10 років. Відсоткова ставка позикового капіталу 4 %, орендна плата складає 100 тис. грош. од. Розрахуйте величину земельної ренти:

- А. 20 тис. грош. од.
- Б. 30 тис. грош. од.
- В. 16 тис. грош. од.
- Г. 60 тис. грош. од.

Завдання 9. Від яких факторів залежить ціна землі?

- А. Розміру ренти.
- Б. Ставки позичкового процента.
- В. Попиту і пропозиції.
- Г. Усіх перерахованих факторів.

Завдання 10. Власник землі отримує щорічно 8000 грош. од. ренти. Банк виплачує вкладникам 4 % річних. Визначте, як зміниться ціна землі, якщо рента збільшиться в 1,2 рази, а банківський відсоток складає 4,5 % річних:

- А. 14444 грош. од.
- Б. 13333 грош. од.
- В. 12222 грош. од.
- Г. 11111 грош. од.

III. Установіть відповідність у вигляді комбінації цифр і букв:

Завдання 1.

Терміни

- А. Диференціальна рента.
- Б. Диференціальна рента I за місцем розташування.
- В. Диференціальна рента I за природною родючістю.
- Г. Диференціальна рента II.

Визначення

1. Частина надлишкового продукту у грошовій формі, яка виходить за межі нормальної земельної ренти.
2. Різниця між ринковою ціною та середніми витратами.
3. Рента, отримана внаслідок послідовних вкладень капіталу в одну й ту саму ділянку землі з метою підвищення її родючості.
4. Різниця між величиною додаткового продукту, отриманого на найкращих за природною родючістю ділянках, і величиною додаткового продукту, отриманого на найгірших і середніх за родючістю землях, за умови однакових витрат праці та фізичного капіталу.
5. Різниця між величиною додаткового продукту, отриманого на найкращих за місцем розташування ділянках, і величиною додаткового продукту, отриманого на найгірших і середніх за розташуванням землях, за умови однакових витрат праці та фізичного капіталу.

Питання для самопідготовки

1. Аграрне виробництво й аграрні відносини.
2. Форми господарювання в сільському господарстві: фермерські, кооперативні, державні, змішані.
3. Земельна рента, її сутність, види та механізм утворення.
4. Механізм формування абсолютної ренти.
5. Диференційна рента I та II.
5. Ринок земельних ресурсів. Ціна землі.
6. Агропромислова інтеграція й агропромисловий комплекс.
7. Механізм реалізації аграрних відносин в сучасних умовах.

Тема 10 Доходи населення, їхнє формування та розподіл

Зміст теоретичної частини заняття

1. Доходи, їх види та джерела формування. Сутність та механізм розподілу доходів. Функціональний та персональний розподіл доходів.
2. Форми розподілу доходів.
3. Номінальні та реальні доходи.

4. Диференціація доходів та її межі. Крива Лоренца та коефіцієнт Джині.
5. Соціальні аспекти економічних відносин. Необхідність та сутність системи соціального захисту населення.
6. Державне регулювання розподілу доходів.

Опорні поняття

Бідність. Безробіття. Доходи. Доходи від власності. Державне регулювання розподілу доходів. Зайнятість. Заощадження. Заробітна плата. Крива Лоренца. Коефіцієнт Джині. Номінальні доходи. Персональний розподіл доходів. Підприємницький дохід. Прожитковий мінімум. Реальні доходи. Рентні доходи. Сімейні доходи. Системи заробітної плати. Функціональний розподіл доходів. Форми заробітної плати.

Практична частина заняття

Задачі

Задача 1. Реальна заробітна плата підвищилася за рік на 12 %, ціни на товари та послуги знизилися за рік на 5 %. Знайти, як підвищилася чи знизилася номінальна заробітна плата.

Задача 2. Номінальна заробітна плата підвищилася за рік на 25 %, ціни на товари та послуги підвищилися за рік на 30 %. Знайти, як підвищилася чи знизилася реальна заробітна плата.

Задача 3. Фактичний рівень безробіття збільшився на 2 %. Як змінився обсяг реального ВВП?

Задача 4. Чисельність наявного населення країни А – 100 тис. осіб, чисельність економічно активного населення – 50 тис. осіб, чисельність офіційно зареєстрованих безробітних – 5 тис. осіб. Кількість зайнятих, що працюють неповний робочий день або неповний робочий тиждень, – 2,5 тис. осіб. Знайдіть рівень безробіття у країні А.

Завдання 5. Номінальна заробітна плата робітника підвищилася на 54 %, ціни зросли на 10 %. Як змінилася реальна заробітна плата робітника?

Тестові завдання

I. Виберіть правильну відповідь:

Завдання 1. До первісних доходів не належить:

- А. Рента.
- Б. Зарплата.
- В. Стипендія.
4. Відсоток.

Завдання 2. Кількість життєвих благ, яку здатний отримувати споживач, описується рівнем:

- А. Отриманих доходів.
- Б. Номінальних доходів.

- В. Реальних доходів.
- Г. Фактичних доходів.

Завдання 3. Теорія загальної рівності в доходах має назву:

- А. Егалітарна.
- Б. Оптимальна.
- В. Роулсіанська.
- Г. Утилітарна.

Завдання 4. Які чинники безпосередньо стимулюють зайнятість робочої сили у країні?

- А. Низька заробітна плата.
- Б. Розширення виробництва за рахунок екстенсивних факторів.
- В. Раціональне використання робочої сили.
- Г. Подовження робочого дня на 1 годину.

Завдання 5. Хто регулює розподіл і зайнятість робочої сили в командно-адміністративній системі?

- А. Біржа праці.
- Б. Державні органи влади.
- В. Ринок.
- Г. Професійні спілки.

Завдання 6. Хто регулює зайнятість і розподіл робочої сили в соціальній ринковій системі?

- А. Держава та її відповідні органи.
- Б. Ринок, біржа праці.
- В. Підприємці та профспілки.
- Г. Політичні партії.

Завдання 7. У чому полягає негативний вплив безробіття на соціально-економічний стан суспільства?

- А. Безробіття – це резерв робочої сили, що використовується для розвитку виробництва.
- Б. Безробіття призводить до соціальної нестабільності у країні.
- В. Наявність на ринку праці безробітних дисциплінує робітників, підвищує ефективність праці.
- Г. Всі відповіді правильні.

Завдання 8. Які дії держави в період реформування економіки України сприяють реалізації конституційного права громадян на працю та справедливу винагороду за неї?

- А. Роздержавлення і приватизація.
- Б. Скорочення фінансування й розвитку професійно-технічного навчання.
- В. Сприяння розвитку підприємництва, малого та середнього бізнесу.
- Г. Всі відповіді правильні.

Завдання 9. Доходи населення – це:

- А. Підприємницький дохід.
- Б. Державні трансфертні платежі.
- В. Субсидії держави підприємствам.
- Г. Чистий національний дохід.

Завдання 10. Який пункт є зайвим при визначенні середньодушових доходів населення?

- А. Медіанний.
- Б. Середньоарифметичний.
- В. Модальний.
- Г. Середньогіометричний.

Завдання 11. Який із заходів щодо перерозподілу доходів традиційно вживаються урядом для зниження рівня бідності?

- А. Встановлення мінімальної заробітної плати.
- Б. Індексація заробітної плати.
- В. Заморожування зарплати.
- Г. Прогресивне оподаткування.

Завдання 12. У державній підтримці в умовах швидкої інфляції понад усе мають потребу:

- А. Особи, у яких зростання номінальних доходів відстає від зростання цін.
- Б. Особи з фіксованими номінальними доходами.
- В. Підприємці, що виробляють споживчі товари, а також розвивають малий і середній бізнес.
- Г. Усі відповіді правильні.

Завдання 13. Згідно з класичною теорією підвищення мінімальної зарплати веде до:

- А. Зростання доходів населення.
- Б. Зростання безробіття.
- В. Підвищенню рівня зайнятості.
- Г. Немає правильної відповіді.

Завдання 14. Державна політика доходів у країнах з ринковою економікою – це:

- А. Підтримка рівної заробітної плати в різних галузях національної економіки.
- Б. Перерозподіл доходів через систему податків і соціальних виплат з метою згладжування соціальних відмінностей.
- В. Протидія інфляції, вирішення проблем зайнятості й безробіття.
- Г. Установлення державного розміру заробітної плати всім категоріям зайнятих.

Завдання 15. Основний механізм соціального захисту працівників в умовах ринкової економіки:

- А. Соціальне страхування.
- Б. Програми державної допомоги.
- В. Негативний прибутковий податок.
- Г. Регламентація режиму праці та його оплати.

Завдання 16. Фундаментальна проблема, яку має вирішувати соціальна політика держави, це:

- А. Ефективний розподіл ресурсів.
- Б. Управління доходами.
- В. Гарантія мінімального доходу.

Г. Економічне зростання.

Завдання 17. Розподіл доходів здійснюється:

А. За тарифною угодою.

Б. Залежно від переваг домашніх господарств.

В. Відповідно до частки участі чинників виробництва.

Г. Довільним чином.

Завдання 18. Розподіл сумарного доходу населення ілюструє крива:

А. Лаффера.

Б. Лоренца.

В. Джині.

Г. Правильні відповіді Б і В.

Завдання 19. При вирівнюванні доходів у суспільстві коефіцієнт Джині прагне до:

А. 2.

Б. 3.

В. 0.

Г. 1.

Завдання 20. Номінальна зарплата протягом певного періоду підвищилася з 400 грош. од. до 800 грош. од., за цей же час ціни збільшились на 500%. Визначте реальну заробітну плату:

А. 140 грош. од.

Б. 160 грош. од.

В. 180 грош. од.

Г. 200 грош. од.

Завдання 21. Фактичний рівень безробіття збільшився на 3 %. Як змінився обсяг реального ВВП?

А. Зменшився на 7,5 %.

Б. Збільшився на 7,5 %.

В. Збільшився на 3 %.

Г. Не змінився.

Завдання 22. Якщо номінальний дохід підвищився на 8 %, а рівень цін виріс на 10 %, то реальний дохід:

А. Знизився на 18 %.

Б. Знизився на 2 %.

В. Збільшився на 2 %.

Г. Збільшився на 18 %.

II. Заповніть пропуски у визначеннях необхідними словами:

Завдання 1. Унаслідок первинного розподілу національний дохід набуває форми доходів у вигляді: а) заробітної плати; б) _____; в) _____; г) _____ (назвіть інші).

Завдання 2. Вид ренти пов'язаний з розходженням у природній якості землі називається _____.

Завдання 3. Якщо крива попиту на землю зрушиться вправо, то величина економічної ренти _____.

Завдання 4. Диференціальну ренту І привласнює _____.

Питання для самопідготовки

1. Функціональний і персональний розподіл доходів.
2. Форми розподілу доходів за трудові результати й економічну діяльність.
3. Заробітна плата: сутність, форми та системи заробітної плати.
4. Дохід від кооперативно-колективної та індивідуальної трудової діяльності.
5. Різноманітність доходів: процент, рента, прибуток, інші доходи.
6. Підприємницький дохід. Доходи від власності та рентні доходи.
7. Сімейні доходи, їхня структура та використання. Заощадження як необхідний елемент у структурі сімейних доходів.
8. Рівень та якість життя населення. Прожитковий мінімум. Бідність.
9. Основні елементи механізму соціального захисту.
10. Роль держави в забезпеченні соціального захисту в умовах переходу до ринкової економіки.

ЗМ 3 НАЦІОНАЛЬНА І МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Структура змістового модуля

Змістовий модуль 3 включає три укрупнені елементи (теми):

Тема 11. Держава та її економічні функції.

Тема 12. Світове господарство і міжнародні економічні відносини.

Тема 13. Економічні аспекти глобальних проблем.

Тема 11 Держава та її економічні функції

Зміст теоретичної частини заняття

1. Необхідність і межі державного регулювання ринкової економіки. Держава як суб'єкт економічної системи.
2. Теоретичні погляди на роль держави в економіці та їхня еволюція.
3. Економічні функції держави. Форми, методи та інструменти державного регулювання економіки.
4. Фінансова система. Сутність і структура фінансової системи.
5. Державний бюджет. Місцеві бюджети. Формування доходів і витрат державних та місцевих бюджетів.
6. Податки. Елементи системи оподаткування. Крива Лаффера. Функції податків: фіскальна, регулююча, стимулююча. Класифікація податків. Бюджетно-податкова система як інструмент економічної політики держави.
7. Необхідність державного регулювання в умовах ринкової економіки. Співвідношення державного і ринкового механізмів регулювання національної економіки.

Опорні поняття

Адміністративні методи державного регулювання. Бюджетний дефіцит. Бюджетно-податкова система регулювання. Грошово-кредитна політика. Децентралізовані фінанси. Державний бюджет. Державні витрати. Державний борг. Держава в командній економіці. Державне управління економікою. Державне регулювання економіки. Економічна політика держави (кейнсіанська, неоліберальна та монетаристська концепції макроекономічної політики). Інструменти державного регулювання. Кейнсіанська модель регулювання економіки. Кредит. Кредитно-банківська система. Методи державного регулювання (правові, економічні методи, прямі та непрямі). Моделі ринку (американська, або ліберальна, німецька, або неоліберальна, англійська, або європейсько-кейнсіанська, японська). Неокласична модель регулювання економіки. Об'єкти державного регулювання. Органи державного регулювання. Принципи фінансової системи. Податки. Податково-бюджетна політика. Функції держави. Форми державного регулювання. Фінансово-кредитне регулювання економіки. Фінанси. Функції фінансів (розподільча, контролююча, стимулююча, фіскальна). Фінансова система. Форми кредиту. Централізовані фінанси.

Практична частина заняття

Тестові завдання

I. Виберіть правильну відповідь:

Завдання 1. Концепція функціональних фінансів віддає перевагу:

- А. Зменшенню бюджетного дефіциту.
- Б. Збалансуванню бюджету.
- В. Економічній стабілізації.
- Г. Усі відповіді помилкові.

Завдання 2. До прямих податків не належить:

- А. Податок на спадщину.
- Б. Прибутковий податок.
- В. Податок на золоті вироби.
- Г. Податок із прибутку.
- Г. Земельний податок.

Завдання 3. Державний борг – це сума попередніх:

- А. Дефіцитів бюджету.
- Б. Бюджетних надлишків за вирахуванням дефіцитів бюджету.
- В. Державних видатків.
- Г. Бюджетних дефіцитів за вирахуванням бюджетних надлишків.
- Д. Усі твердження неправильні.

Завдання 4. Функції податків полягають у тому, щоб:

- А. Перерозподіляти доходи між різними групами населення.
- Б. Збільшувати обсяг коштів, спрямованих на інвестування в національну економіку.
- В. Регулювати грошовий обіг у країні.
- Г. Усі твердження правильні.

Завдання 5. Дефіцит державного бюджету може фінансуватися за рахунок:

- А. Прибутків підприємств.
- Б. Додаткової емісії грошей.
- В. Золотовалютних резервів країни.
- Г. Усі твердження неправильні.

Завдання 6. До економічних методів державного регулювання належать:

- А. Субсидування.
- Б. Ліцензування.
- В. Зміна податкових ставок.
- Г. Установлення фіксованих цін.

Завдання 7. Основними економічними функціями держави в ринковій економіці є:

- А. Політика зниження витрат виробництва.
- Б. Створення ринкової інфраструктури.
- В. Розподіл суспільного продукту.
- Г. Політика макроекономічної стабілізації.

Завдання 8. Державне регулювання вирішує проблеми:

- А. Досягнення повної зайнятості.
- Б. Прискорення економічного зростання.
- В. Гарантування економічної безпеки країни.
- Г. Усі зазначені проблеми разом.

Завдання 9. До джерел доходів державного бюджету не належать:

- А. Податкові надходження.
- Б. Державні позики.
- В. Засоби від приватизації.
- Г. Правильної відповіді немає.

Завдання 10. Перевага доходів державного бюджету над витратами має назву:

- А. Баланс.
- Б. Дефіцит.
- В. Профіцит.
- Г. Державний борг.

Завдання 11. Визначте, які з наведених податків і обов'язкових платежів належать до непрямих:

- А. Податок на додану вартість.
- Б. Податок із прибутку.
- В. Податок із доходів фізичних осіб.
- Г. Податок із нерухомості.

Завдання 12. Крива Лаффера відображає зв'язок між:

- А. Рівнем цін і обсягом виробництва.
- Б. Податковими ставками й доходами державного бюджету.
- В. Інфляцією та безробіттям.
- Г. Ставкою відсотка й обсягом інвестицій.

Завдання 13. Фіскальна політика, що провадиться державними органами управління, впливає:

- А. Тільки на підприємства державного сектора економіки.
- Б. Тільки на домогосподарства.
- В. Тільки на підприємства й домогосподарства.
- Г. На всіх макроекономічних суб'єктів.

Завдання 14. Кредит – це:

- А. Грошова позика з оплатою відсотка.
- Б. Грошова позика з умовою повернення і з оплатою відсотка.
- В. Позика у грошовій або товарній формі з умовою повернення й оплатою відсотка.
- Г. Усі відповіді правильні.

Завдання 15. До принципів кредитування не належить:

- А. Платність.
- Б. Обов'язковість повернення.
- В. Цільове призначення.
- Г. Строковість.

Питання для самопідготовки

1. Теорії державного регулювання економіки.
2. Необхідність державного регулювання ринкової економіки.
3. Місце та роль держави в регулюванні економіки.
4. Взаємозв'язок економічної теорії й економічної політики. Моделі ринку й економічної політики.
5. Основні форми, методи та інструменти політики державного регулювання економіки.
6. Сутність і структура фінансової системи. Монетарна система та монетарна політика держави.
7. Державний бюджет, його структура та складники.
8. Податкова система, її сутність, інструменти та механізм дії.
9. Бюджетно-податкова система як інструмент економічної політики держави.
10. Крива Лаффера, її економічна природа.

Тема 12 Світове господарство й міжнародні економічні відносини

Зміст теоретичної частини заняття

1. Сутність та етапи становлення світового господарства. Структура, основні риси та закономірності його розвитку.
2. Інтернаціоналізація господарського життя. Інтеграційні процеси на сучасному етапі. Міжнародна економічна інтеграція. Інтеграційні зв'язки й механізм міжнародного співробітництва.
3. Міжнародні економічні відносини. Міжнародний поділ праці, його принципи та форми.

4. Міжнародна торгівля та її економічні основи. Теорії міжнародної торгівлі. Протекціонізм і вільна торгівля. Митні та немитні засоби регулювання зовнішньої торгівлі. Усесвітній ринок товарів і послуг. Структура світового ринку. Основні тенденції розвитку світового ринку.

5. Міжнародний рух капіталів. Причини, форми вивозу капіталу. Особливості вивозу капіталу на нинішньому етапі розвитку світового господарства. Міжнародні кредити.

6. Міжнародні валютно-фінансові відносини. Зміст і структура світової валютної системи. Валютні ринки. Фіксований і плаваючий курс. Міжнародні валютно-фінансові організації. Міжнародний валютний фонд. Європейський банк реконструкції та розвитку.

7. Міжнародна міграція робочої сили. Сутність і причини міжнародної міграції робочої сили. Основні напрями міграції. Утворення міжнародного ринку робочої сили.

8. Місце України у міжнародній економічній системі: перспективи та зв'язку.

Опорні поняття

Глобалізація. Зовнішньоекономічна політика. Загальноцивілізаційні проблеми людства. Індустріальні країни. Інтернаціоналізація. Інтеграція. Міжнародні економічні відносини. Міжнародний поділ праці. Міжнародна спеціалізація. Міжнародна кооперація. Міграція робочої сили. Протекціонізм. Платіжний баланс. Світове господарство. Структура світового господарства. Світовий ринок. Свобода торгівлі. Світова організація торгівлі. Типи країн. Транснаціональні корпорації. Транснаціональні банки торговий баланс

Практична частина заняття

Тестові завдання

I. Виберіть правильну відповідь:

Завдання 1. Що таке «світове господарство»?

- А. Це процес між незалежними країнами.
- Б. Це сукупність національних господарств та економічних зв'язків між ними.
- В. Це сукупність економічних зв'язків між національними державами.
- Г. Всі відповіді правильні.

Завдання 3. Із якими формами суспільного поділу праці пов'язаний процес інтернаціоналізації виробництва?

- А. Із переходом від загального до часткового поділу праці.
- Б. Із переходом від часткового до одиничного поділу праці.
- В. Із поглибленням загального поділу праці.
- Г. Всі відповіді неправильні.

Завдання 5. На якому рівні відбувається тепер частковий поділ праці?

- А. Лише в межах національних країн.
- Б. Лише в міжнародному масштабі.

В. У межах національних країн і в міжнародному масштабі.

Г. Всі відповіді неправильні.

Завдання 7. Головним чинником поглиблення міжнародного поділу праці нині стає(ють):

А. Відмінності у ґрунто-кліматичних умовах країн.

Б. Географічне розташування країн.

В. Науково-технічні досягнення країн.

Г. Забезпечення країн трудовими ресурсами.

Завдання 4. Нові індустріальні країни змогли вирватися вперед за рахунок:

А. Розширення вивозу сировини.

Б. Збільшення кількості зайнятих.

В. Швидкого розвитку високотехнологічного виробництва.

Г. Зниження ефективності капіталовкладень.

Завдання 8. Абсолютна перевага країни у виробництві певного продукту означає, що ця країна:

А. Здатна продавати більшу кількість цього продукту на власному ринку, ніж її конкуренти на своїх ринках.

Б. Має змогу розширити випуск цього продукту.

В. Має перевагу в забезпеченні ресурсами для виробництва цього продукту.

Г. Експортує більше цього продукту, ніж її конкуренти.

Завдання 6. Країна має порівняльну перевагу у виробництві продукту, якщо:

А. Виробляє цей продукт з нижчими витратами, ніж інші країни.

Б. Має перевагу у природно-кліматичних умовах виробництва цього продукту.

В. Має історичні традиції у виробництві цього продукту.

Г. Виробляє цей продукт з нижчою альтернативною вартістю, ніж потенційний торговельний партнер.

Завдання 1. Прогресивна структура світової торгівлі виражається у:

А. Зниженні питомої ваги послуг.

Б. Збільшенні частки сировини.

В. Зростанні частки трудомісткої продукції.

Г. Зростанні питомої ваги високотехнологічної готової продукції.

Завдання 2. Основна міжнародна організація з регулювання міжнародної торгівлі – це:

А. ООН.

Б. НАФТА.

В. СОТ.

Г. МВФ.

Завдання 3. Основна мета вивозу капіталу з країни:

А. Уникнення інфляції у країні.

Б. Кредитування вивозу товарів і послуг.

В. Отримання прибутку на вивезений капітал.

Г. Неспівпадання попиту і пропозиції на ринку капіталів цієї країни.

Завдання 5. Міжнародна економічна інтеграція – це:

А. Посилення взаємозв'язку і взаємозалежності економік окремих країн, вплив міжнародних економічних відносин на національні економіки, участь країн у світовому господарстві.

Б. Зближення і взаємопристосування національних економік, включення їх у єдиний відтворювальний процес в інтернаціональних масштабах.

В. Посилення взаємозалежності та взаємовпливу різних сфер і процесів світової економіки, що виражається в поступовому перетворенні світового господарства на єдиний ринок товарів, послуг і чинників виробництва.

Г. Утручання міжнародного капіталу у внутрішні справи слаборозвинених країн.

Завдання 9. Активне сальдо платіжного балансу збільшиться, якщо у країні:

А. Знижуються реальні процентні ставки.

Б. Зростають темпи інфляції.

В. Підвищуються темпи економічного зростання.

Г. Відбуваються всі вищеназвані процеси.

Завдання 10. Яка ознака не характеризує сучасну міжнародну валютну систему:

А. Ліквідація номінального золотого паритету.

Б. Запровадження фіксованих валютних курсів.

В. Скасування офіційної ціни на золото.

Г. Розширення кола резервних валют.

Завдання 11. Дефіцит платіжного балансу країни можна профінансувати через:

А. Позики за кордоном.

Б. Використання золотовалютних резервів країни.

В. Девальвацію національної валюти.

Г. Правильні відповіді – А, Б.

Завдання 12. Номінальний курс двох валют за прямим котируванням склав 1:5. Збільшення цін у цій країні – 10 %, в іноземній – 21 %. Реальний курс валют визначається співвідношенням:

А. 1:4,5.

Б. 1:2,5.

В. 1:2.

Г. 1:6.

II. Заповніть пропуски у визначеннях необхідними словами та формулами:

Завдання 1. Запишіть формулу, за якою визначається фактичне бюджетне сальдо _____.

III. Виберіть літеру, яка відповідає правильному варіанту відповіді:

Завдання 1

А	Б	В	Г
якщо правильні тільки 1, 2	якщо правильне тільки 3	якщо правильні тільки 3, 4	якщо правильні всі варіанти

Зовнішня заборгованість країни – це наслідок:

1. Прямих зовнішніх інвестицій в економіку країни.
2. Продажу матеріальних активів іноземцям.
3. Позичання країною коштів за кордоном.
4. Продажу фінансових активів за кордон.

IV. Установіть відповідність між термінами і визначеннями:

Завдання 1.

Терміни

- А. Зворотне валютне котирування.
- Б. Реальний ефективний валютний курс.
- В. Номінальний валютний курс.
- Г. Валютний курс за паритетом купівельної спроможності.
- Ґ. Реальний валютний курс.
- Д. Пряме валютне котирування.

Визначення

1. Фактична ринкова величина курсу.
2. Визначення одиниці іноземної валюти в цифрах національної валюти.
3. Визначення одиниці національної валюти в цифрах іноземної валюти.
4. Багатосторонній середньозважений індекс національної валюти з урахуванням валютних курсів основних торговельних партнерів.
5. Фіксована величина курсу.
6. Валютний курс з урахуванням динаміки цін у різних країнах.
7. Співвідношення вартостей стандартного набору споживчого кошику у двох країнах.

Питання для самопідготовки

1. Світове господарство, його структура, основні риси та закономірності розвитку.
2. Основні форми міжнародних економічних відносин. Міжнародна спеціалізація та кооперація виробництва. Особливості поділу праці в сучасних умовах.
3. Методи конкурентної боротьби на світовому ринку. Міжнародні торговельні організації.
4. Міжнародна міграція капіталу й інвестиційна політика держави. Наслідки вивозу капіталу. Прямі та портфельні інвестиції.
5. Міграція населення і світовий ринок праці.
6. Міжнародна валютна система й міжнародні валютно-фінансові та кредитні відносини. Конвертованість національних валют.

7. Види інтеграційних формувань. Головні інтеграційні угруповання світу. Процеси інтеграції у Європі та її форми. Проблеми інтеграції економіки України у світове господарство.

8. Роль транснаціональних корпорацій в інтернаціоналізації суспільного виробництва.

9. Зовнішньоекономічна політика держави.

Тема 13 Економічні аспекти глобальних проблем

Зміст теоретичної частини заняття

1. Сучасна глобалізація світогосподарських зв'язків і загально-цивілізаційні проблеми людства.

2. Сучасні глобальні проблеми. Причини виникнення, сутність і класифікація глобальних проблем.

3. Паливно-енергетична та сировинна проблеми. Екологічна криза та форми її прояву.

4. Демографічні проблеми світу та шляхи їхнього вирішення. Проблема та шляхи скорочення зон зубожіння, голоду і хвороб у світі.

5. Проблеми розброєння та мирного використання атома тощо.

6. Глобальні проблеми і шляхи їхнього вирішення людством.

7. Необхідність і форми міжнародного співробітництва у вирішенні глобальних проблем та розвитку світового господарства.

Опорні поняття

Глобалізація. Глобальні проблеми. Паливно-енергетична проблема. Демографічні проблеми світу. Екологічна криза. Шляхи скорочення зон зубожіння. Проблеми голоду і хвороб у світі. Проблеми розброєння. Проблема мирного використання атома. Сировинна проблема.

Тестові завдання

I. Виберіть правильну відповідь:

Завдання 1. Чим зумовлена необхідність зв'язків між незалежними країнами?

А. Прагнення народів вижити в умовах надмірного нарощування ядерних потенціалів.

Б. Розгортанням науково-технічної революції.

В. Необхідністю спеціалізації та кооперуванням виробництвом.

Г. Потребами у взаємному збагаченні культури.

Завдання 2. Глобальні проблеми характеризуються:

А. Спільністю і взаємозалежністю політичних, соціальних, економічних, науково-технічних та інших аспектів розвитку окремих країн.

Б. Інтернаціоналізацією виробничих процесів, які вимагають значних фінансових і матеріальних ресурсів.

В. Зв'язками та відносинами між державами й соціальними системами, суспільством у загальнопланетарному масштабі, які зачіпають життєві інтереси народів усіх країн і можуть бути розв'язані шляхом їх взаємодії.

Г. Всі відповіді правильні.

Завдання 3. Критерії, за якими проблеми відносять до глобальних:

А. Вони мають загальносвітовий характер, тобто стосуються інтересів усіх або значної групи держав;

Б. Нерозв'язання їх викликає загрозу людству, регрес в умовах життя людей, у розвитку продуктивних сил;

В. Вони вимагають невідкладних скоординованих дій світового співтовариства.

Г. Всі відповіді правильні.

Завдання 4. Причинами загострення сучасних глобальних проблем є:

А. Швидке зростання народонаселення на Землі.

Б. Нерівномірне розміщення населення і енергетичних ресурсів на планеті.

В. Низький рівень впровадження ресурсо- та енергозберігаючих, екологічно чистих технологій

Г. Всі відповіді правильні.

Завдання 5. Причинами глобальних проблем є:

А. Швидка урбанізація населення.

Б. Зменшення родючості ґрунту.

В. Варварське ставлення людини до природи.

Г. Всі відповіді правильні.

Завдання 6. Основними шляхами розв'язання глобальних проблем є:

А. Демілітаризація економіки і конверсія.

Б. Встановлення державної (всенародної) власності на природні ресурси.

В. Перерозподіл енергетичних ресурсів між державами світу;

Г. Примусове зниження народжуваності у слаборозвинутих країнах світу.

Завдання 7. Шляхи вирішення глобальних проблем – це:

А. Використання відновлюваних видів енергії.

Б. Впровадження екологічно безпечних технологій.

В. Розробка і реалізація комплексної колективної програми: економічної, екологічної і воєнно-політичної безпеки людства.

Г. Всі відповіді правильні.

Завдання 8. Які з організацій відіграють провідну роль у розв'язанні глобальних проблем:

А. ООН.

Б. МВФ та Світовий Банк.

В. Європейський Союз.

Г. Всі відповіді правильні.

Завдання 9. Позитивні наслідки глобалізаційних процесів виявляються:

А. У нерівномірності розподілу переваг від глобалізації з точки зору окремих галузей національної економіки.

Б. У можливій децентралізації національної економіки.

В. У можливості переходу контролю над економікою окремих країн від суверенних урядів в інші руки, зокрема, до сильніших держав, ТНК або міжнародних організацій.

Г. У поглибленні спеціалізації й міжнародного розподілу праці.

Завдання 10. Головним чинником, що зумовив «демографічний вибух» у світі, є:

А. Специфічна суперечлива взаємодія та переплетення прогресу і відсталості у країнах світу, що розвивається.

Б. Зниження дитячої смертності в світі.

В. Розширення масштабів продовольчого постачання населення в країнах, що розвиваються.

Г. Панування традиційних моральних, релігійних та інших уявлень у сфері відтворення населення.

Питання для самопідготовки

1. Розвиток світового господарства та сучасні проблеми людства.
2. Економічні аспекти глобальних проблем.
3. Сучасні глобальні проблеми і шляхи їх вирішення.
4. Проблема та шляхи скорочення зон зубожіння, голоду і хвороб у світі.
5. Проблеми роззброєння та мирного використання атому.
6. Міжнародне співробітництво у вирішенні глобальних проблем.

2 ТИПОВІ ЗАДАЧІ ТА ЇХНЄ РОЗВ'ЯЗАННЯ

ЗМ 1 Загальні основи соціально-економічного розвитку

Задача 1.

Визначте показники продуктивності праці (ПП), фондівіддачі (ФВ), фондомісткості (ФМ), фондоозброєності (ФО), матеріаломісткості (ММ), матеріаловіддачі (МВ), рентабельності (Р), якщо: обсяг реалізованої продукції (П)–1000 грош. од.; вартість основних фондів (ОФ)–600 грош. од.; вартість сировини й матеріалів (М) – 200 грош. од.; собівартість продукції (СС) – 900 грош. од.; кількість працівників (К) – 20 осіб.

Розв'язання

$ПП = П : К = 1000 : 20 = 50$ грош.од. вартості продукції на одного працівника. $ФВ = П : ОФ = 1000 : 600 \approx 1,67$ грош.од. вартості продукції на 1 грош.од. вартості основних фондів.

$ФМ = 1 : ФВ = ОФ : П = 600 : 1000 = 0,6$ грош.од. вартості основних фондів на 1 грн продукції.

$ФО = ОФ : К = 600 : 20 = 30$ грош.од. вартості основних фондів на 1 працівника. $ММ = М : П = 200 : 1000 = 0,2$ грош.од. вартості сировини й матеріалів на 1 грн вартості продукції. $МВ = 1 : ММ = П : М = 1000 : 200 = 5$ грош.од. вартості продукції на 1 грн вартості сировини й матеріалів.

$Р = \text{Прибуток} : \text{Собівартість} \cdot 100 \% = [(\text{Виторг (обсяг реалізованої продукції)} - \text{собівартість}) : \text{Собівартість} \cdot 100 \% = [1000 - 900] : 900 \cdot 100 \% \approx 11,1\%.$

Задача 2.

Грошова маса – 5 млрд грош. од.; кількість обертів одиниці – 2; умовний фізичний обсяг виробництва – 100 млн. од. Визначте середню ціну, а також її зміни при зростанні M на 50 % і зниженні Q на 20 %.

Розв'язання

Якщо $M \cdot V = P \cdot Q$, то $P = M \cdot V : Q = 5 \cdot 2 : 0,1 = 100$ грош. од.

Індекс лівої частини рівняння склав 1,5, а індекс другого множника правої частини – 0,8. Ціни змінилися у $1,5 : 0,8 \approx 1,875$ разу, тобто зросли на 87,5 %.

Задача 3. Дефлятор 2010 року (I_1) – 1,1. Дефлятор 2011 року (I_2) – 1,21.

Визначити середньорічний темп інфляції й кількість років, необхідних для подвоєння цін.

Розв'язання

$T = (I_2 - I_1) : I_1 \cdot 100 \% = (1,21 - 1,1) : 1,1 \cdot 100 \% = 10 \%$.

Кількість років, необхідних для подвоєння цін $= 70 : T = 70 : 10 = 7$ років.

Задача 4.

Визначте величини грошових агрегатів M_0 , M_1 , M_2 , M_3 та L , якщо в обігу знаходяться наступні складники (млн. грош. од.):

строкові вклади – 300

готівка – 150

поточні – 500

вклади клієнтів за трастовими операціями – 20.

державні короткострокові цінні папери – 30.

Розв'язання:

$M_0 = \text{готівка} = 150$ (млн. грош. од.).

$M_1 = M_0 + \text{поточні депозити} = 150 + 500 = 650$ (млн. грош. од.).

$M_2 = M_1 + \text{строкові вклади} = 650 + 300 = 950$ (млн. грош. од.).

$M_3 = M_2 + \text{вклади клієнтів за трастовими операціями} = 950 + 20 = 970$ (млн. грош. од.).

$L = M_3 + \text{державні короткострокові цінні папери} = 970 + 30 = 1000$ (млн. грош. од.).

ЗМ 2 Теоретичні аспекти розвитку ринкової економіки

Задача 1. Рівняння попиту має вигляд: $Q_D = 9 - p$, а рівняння пропозиції: $Q_s = 2p - 6$. Визначити рівноважні ціну й обсяг, а також розміри дефіциту й надвиробництва при $p = 4$; $p = 6$.

Розв'язання

У рівновазі величини попиту та пропозиції рівні, тобто $Q_D = Q_s$. Прирівнюємо праві частини рівнянь:

$9 - p = 2p - 6$.

$3p = 15$.

$P_E = 5$ грош. од. – рівноважна ціна.

Після підстановки 5 у кожне з рівнянь одержуємо $Q_E = 4$ од. товару – рівноважний обсяг.

Якщо $p = 4$, тобто менше рівноважної величини 5, то виникає дефіцит з перевагою величини попиту, тобто $\Delta Q = Q_D - Q_s = Q_D(4) - Q_s(4) = 5 - 2 = 3$.

Якщо $p = 6$, тобто більше рівноважної величини 5, то виникає надвиробництво з перевагою величини пропозиції, тобто $\Delta Q = Q_s - Q_D = Q_s(6) - Q_D(6) = 6 - 3 = 3$.

Задача 2.

Рівняння попиту має вигляд $Q_D = 9 - p$, а рівняння пропозиції: $Q_s = 2p - 6$.
Визначте: рівноважні ціну й обсяг.

Розв'язання

У рівновазі величини попиту та пропозиції рівні, тобто $Q_D = Q_s$. Прирівнюємо праві частини рівнянь: $9 - p = 2p - 6$. $3p = 15$. $p = 5$ грош. од. – рівноважна ціна.

Після підстановки 5 у кожне з рівнянь одержуємо $Q = 4$ од. товару – рівноважний обсяг.

Задача 3.

Заповніть таблицю, визначивши відповідні показники.

Q	TC	FC	VC	ATC
0	20			
1	35			
2	47			
3	79			

Розв'язання

FC постійні за будь-якого обсягу, у тому числі при $Q = 0$ (FC завжди дорівнюють 20).

$VC = TC - FC$, тобто VC послідовно рівні: 0; 15; 27; 59.

$ATC = TC : Q = AFC + AVC$, тобто ATC послідовно рівні, починаючи з $Q = 1$ дорівнюють: 35; 23,5; 26,4.

Таким чином, заповнена таблиця виглядає так:

	TC	FC	VC	ATC
0	20	20	0	–
1	35	20	15	35
2	47	20	27	23,5
3	79	20	59	26,4

ЗМ 3 Національна та міжнародна економіка в умовах глобалізації

Задача 1.

Визначте фактичний і природний рівні безробіття, зайнятості та повної зайнятості, якщо населення країни 16 млн. осіб. Чисельність циклічно безробітних – 0,3 млн., фрикційні безробітних – 0,1 млн., структурно безробітних – 0,2 млн. Кількість непрацевдатних і тих, що вибули із складу робочої сили – 4 млн. осіб.

Розв'язання

Рівень безробіття = (Фрикційно безробітні + структурно безробітні + циклічно безробітні) : (Населення країни – непрацевдатні та ті, що вибули з складу робочої сили) • 100 % = (0,1 + 0,2 + 0,3) : (16 – 4) • 100 % = 5 %
Рівень зайнятості = 100 – рівень безробіття = 100 – 5 = 95 %

Природний рівень безробіття = (Фрикційно безробітні + структурно безробітні) : (Населення країни – непрацевдатні та ті, що вибули зі складу робочої сили) • 100 % = (0,1 + 0,2) : (16 – 4) • 100% = 2,5 %

Рівень повної зайнятості = 100 – природний рівень безробіття = 100 – 2,5 = 97,5 %.

Задача 2.

Власник капіталу (10 000 грош. од.) вирішує питання: зберігати далі чи витрачати свої заощадження. Якщо вкласти гроші в банк, то через рік можна отримати 12 000 грош. од. Інфляція становить 28%. Чому будуть дорівнювати номінальна та реальна процентні ставки? Щоб ви порадили власникові капіталу, обґрунтуйте свою пораду. Яким чином вплине на вашу пораду збільшення номінальної ставки до 30% при незмінності решти умов.

Розв'язання:

Номінальна ставка $i = (12000 - 10000) : 10000 \cdot 100\% = 20\%$.

Реальна ставка $r = 20 - 28 = -8\%$. Вкладення в банк є нерациональним.

Якщо $i = 30\%$, то $r = 30 - 28 = 2\%$

3 ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ: ПРИНЦИПИ ПОБУДОВИ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Рейтингова система оцінки знань студентів є частиною нових технологій навчання, яка значною мірою відповідає новим соціально-правовим умовам. Рейтингова система спрямована на підвищення виховної ролі навчальної дисципліни, вона стимулює самостійну роботу студентів, спонукає їх до ініціативи. Одним із елементів рейтингової системи є тестовий контроль знань, умінь і навичок студентів, який дозволяє ефективно й об'єктивно оцінювати успішність студентів.

Тестовий контроль знань, умінь і навичок студентів дозволяє ефективно й об'єктивно оцінювати успішність студентів. Критерії оцінювання тестових завдань залежать від їхнього типу.

Тестові завдання закритої форми

Тест – завдання закритої форми різняться за принципами побудови і, відповідно, мають різні оцінювальні бали.

Прості альтернативні тест-завдання використовують для грубої перевірки правильності вибору або прийняття рішення у згорнутій формі й передбачають наявність двох варіантів організації відповіді типу «так–ні»; «правильно– неправильно» тощо. *Оцінюються в 1 бал.*

Тест – завдання з простим множинним вибором за принципом класифікації використовують тоді, коли кількість можливих варіантів відповідей менша трьох, але відповідь більш складна, ніж відповідь типу «так–ні». Їх доцільно використовувати під час перевірки умінь вільно орієнтуватися у групі схожих понять, явищ, процесів тощо. *Оцінюються у 2 бали.*

Тестові завдання з множинним вибором за принципом кумуляції доцільно використовувати для перевірки повноти знань і умінь. Запитальна частина таких завдань переважно має порівняльний зміст: одна з декількох відповідей має бути найкращою, можливо правильною, найбільш правильною, найбільш повною, що частіше трапляється. У зв'язку з цим у запитальній частині завдань використовують вирази типу «здебільшого», «зазвичай», «переважно» «головна причина», «найчастіше», «найчастіше». *Оцінюються в 2 бали.*

Тестові завдання з множинним вибором за принципом циклічності використовуються для перевірки знань та умінь, якщо відповіді побудовані за принципом циклічності. *Оцінюються у 2 бали.*

Тестові завдання за принципом подвійної альтернативи передбачають, що після запитання, яке є незакінченим твердженням, фрагментом, ситуацією тощо, подається п'ять (два, три,...) відповідей і серед них необхідно обрати одну найбільш правильну (найповнішу) відповідь. *Оцінюються у 2 бали.* *Тестові завдання на відповідність (на асоціативні зв'язки)* дають можливість установити знання фактів, взаємозв'язків і знання термінології, позначень, методик тощо. *Оцінюються у 2 бали за одну правильну відповідь.*

Тестові завдання на порівняння і протиставлення (на аналіз взаємозв'язку) рекомендуються для перевірки уміння виявляти розпізнавальні ознаки різних явищ, ситуацій тощо. Виконання таких завдань передбачає аналіз запропонованого матеріалу, його синтез і вміння зробити висновки. У разі аналізу запропонований для тестування матеріал поділяється на окремі частини, і визначаються їхні взаємовідносини; у разі синтезу – окремі частини або елементи запропонованого матеріалу поєднуються в одне ціле. *Оцінюються в 5 балів.*

Тестові завдання побудовані за принципом запитань із множинними відповідями. Тестові завдання з множинними відповідями «правильно–неправильно» використовуються в ситуаціях, коли відповіді або рішення можуть бути тільки правильними або неправильними, не мають жодних відтінків і є категоричними. Крім того, досить часто на запропоновані запитання існує декілька правильних відповідей. У такому разі вважається, що тестується глибина знань, розуміння різних аспектів явищ, процесів тощо. Завдання цього типу містять основу, до якої здебільшого пропонується чотири

пронумеровані відповіді. Така основа може подаватися у формі твердження, фрагмента тексту, ілюстрації тощо. Відповіді мають бути тільки правильними або тільки неправильними (на відміну від ТЗ з однією найбільш правильною відповіддю). В інструкції наведено правило вибору відповіді. *Оцінюються в 5 балів. Тестові завдання на визначення причинної залежності* використовуються з метою перевірки розуміння певної причинної залежності між двома явищами. Запитання складається так, що кожне з двох тверджень, пов'язаних сполучником «тому, що», є повним і чітко сформульованим реченням. При виконанні такого завдання спочатку необхідно визначити правильне чи неправильне кожне з двох тверджень окремо, а тільки потім, якщо обидва твердження правильні, визначити правильна чи неправильна причинна залежність між ними. *Оцінюються такі тест завдання в 5 балів.*

Тест-задачі передбачають перевірку навичок практичного застосування теоретичних знань, уміння робити економічні висновки і прогнози щодо діяльності економічних суб'єктів у певних виробничих ситуаціях. *Оцінюються в 5 балів.*

Графічні завдання передбачають перевірку навичок графічного мислення та вміння образно виявляти ту чи іншу вербальну ситуацію. *Оцінюються залежно від складності завдання (графіка) від 3 до 7 балів.*

Тестові завдання відкритого типу

Тестові завдання відкритого типу передбачають вільні відповіді. Вони не мають запропонованих варіантів відповідей і використовуються для виявлення знань термінів, визначень, понять тощо. За змістом тестові завдання відкритого типу становлять твердження з невідомою змінною. *Оцінюються – в 1 бал одне правильно вставлене слово, позначення, показник тощо. При написанні формул 3-5 балів залежно від складності формул.*

Розв'язання задач

Передбачає перевірку навичок практичного застосування теоретичних знань, уміння робити економічні висновки та прогнози щодо діяльності економічних суб'єктів у певних виробничих ситуаціях. *Оцінюються такі завдання від 5 до 10 балів залежно від складності задачі.*

4 МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ РОЗРАХУНКОВО-ГРАФІЧНИХ РОБІТ

Підготовка до виконання розрахунково-графічної роботи (далі РГР) розпочинається з добору й вивчення літературних джерел і складання бібліографії. Методика опрацювання літератури залежить від характеру досліджуваної проблеми та індивідуальних особливостей студента. Спочатку доцільно ознайомитися з основними джерелами (підручники, монографії, теоретичні статті).

Попереднє вивчення літературних джерел є підґрунтям для складання плану РГР, який має включати вступ, теоретичну частину, яка дає змогу

розкрити тему, здійснити відповідні розрахунки, зробити висновки й обґрунтувати їх.

Написання тексту РГР виконують шляхом систематизації й обробки зібраних матеріалів за кожним розділом. На цьому етапі потрібно узагальнити теоретичні положення, виконуючи певні розрахунки, обґрунтувати висновки та пропозиції, розробити ілюстративний матеріал. Чернетковий варіант роботи бажано надати науковому керівникові з метою узгодження змісту окремих розділів. Після необхідних доповнень та уточнень студент здійснює остаточне оформлення тексту.

Розрахунково-графічна робота мусить мати чітку логічну побудову з відповідними складниками. У *вступі* розкривають актуальність теми, оцінюють сучасний стан досліджуваної проблеми з посиланням на певні літературні джерела, визначають мету та завдання, об'єкт і методи дослідження, описують структуру роботи. *Теоретичну частину* роботи зазвичай присвячують теоретико-методологічним питанням з досліджуваної теми, питанням аналізу досліджуваної проблеми.

Практична частина передбачає відповідні розрахунки за певною методикою, обґрунтування висновків і пропозицій щодо вивченої проблеми мікроекономічного аналізу.

У *висновках* стисло підсумовують результати дослідження. Тут містяться висновки і пропозиції, що показують, якою мірою досягнута мета дослідження і вирішені завдання, зазначені у *вступі*.

Текст роботи має розміщуватися з одного боку аркуша. Шрифт – Times New Roman. Розмір шрифту – 14, відступ з усіх боків - 2 см, міжрядковий інтервал – 1,5. Роботу комплектують у такій послідовності: титульний аркуш, зміст, вступ, теоретична частина, розрахункова (практична) частина, висновки, список джерел, додатки (у разі потреби).

Нумерація сторінок має бути наскрізною: номер сторінки проставляють арабськими цифрами знизу по центру, на титульному аркуші (перша сторінка роботи) номер сторінки не ставлять.

Матеріали таблиць, графіків тощо потрібно обов'язково коментувати. У тексті обов'язково мають бути зроблені посилання на джерела, з яких запозичені цифрова інформація, цитати, визначення, графіки, формули, наведені в курсовій роботі. Посилання на джерела рекомендується оформлювати у квадратних дужках із зазначенням сторінок. наприклад: [4, с. 54].

Розрахунково-графічна робота має бути подана на кафедру у визначений термін. Роботу попередньо розглядає викладач (керівник практичних занять у відповідній академічній групі), який у рецензії приймає рішення щодо допущення її до захисту. Під час підготовки до захисту роботи студентові необхідно ознайомитися з рецензією викладача й відповідно відреагувати на зауваження та рекомендації.

Захист розрахунково-графічної роботи здійснюється за графіком. Під час захисту РГР студент має розкрити основний зміст роботи, обґрунтувати свої висновки і пропозиції, відповісти на запитання.

За результатами захисту розрахунково-графічної роботи студент отримує оцінку, яка враховує якість підготовки, теоретичний рівень, ступінь самостійного висвітлення проблеми РГР, оформлення й обґрунтування висновків.

Захист і оцінка розрахунково-графічної роботи з мікроекономіки – це певний підсумок самостійної роботи студента, свідчення його здатності до самоорганізації. За час виконання письмової роботи студент набуває навички самостійного пошуку необхідного інформаційного матеріалу за визначеними літературними джерелами. Він має можливість оцінити свої наукові здібності, зробити висновки стосовно своїх теоретичних економічних переконань.

Завдання для розрахунково-графічних робіт з дисципліни Економічна теорія (Основи економічної теорії)

РОЗРАХУНКОВО-ГРАФІЧНА РОБОТА З ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Варіант 1

Теоретичні завдання

1. Зародження та етапи становлення економічної теорії як науки. Еволюція визначення предмета економічної теорії.
2. Сутність та етапи становлення світового господарства.

Практичні завдання

Завдання 1.

У таблиці представлений обсяг попиту на товар при різних рівнях ціни.

Таблиця 1.1 - Обсяг попиту на товар при різних рівнях ціни

Ціна за одиницю (грош. од.)	Обсяг попиту (тис. од.)	Обсяг пропозиції (тис. од.)	Рівноважний обсяг (тис. од.)
7	10	80	
6	20	70	
5	30	60	
4	40	40	
3	50	20	
2	60	10	
1	70	0	

а) Визначте:

- обсяг дефіциту або обсяг надлишку товару;
- рівноважний обсяг і рівноважну ціну.

Отриманий результат занесіть у таблицю.

б) Побудуйте графіки попиту і пропозиції. Проаналізуйте отриманий результат.

Завдання 2.

Номінальна заробітна плата за рік зросла на 15 %, ціни на товари і послуги знизилися за рік на 3 %. Визначте, як збільшилася або знизилася реальна заробітна плата

РОЗРАХУНКОВО-ГРАФІЧНА РОБОТА З ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Варіант 2

Теоретичні завдання

1. Аналіз спеціальних і загально-наукових методів пізнання соціально–економічних процесів.
2. Міжнародна економічна інтеграція. Інтеграційні процеси на сучасному етапі. Основні форми міжнародних відносин та види інтеграційних формувань.

Практичні завдання

Завдання 1.

Знайдіть рівноважну ціну й рівноважний обсяг продукції, якщо функції попиту і пропозиції мають вигляд: $Q_s = 3p + 35$; $Q_d = 47 - p$.

Проаналізуйте отриманий результат аналітично та графічно. Як зміниться ситуація на ринку данного товару, якщо рівноважна ціна зросте на 10 %, або знизиться на 5 % (зробіть аналітичний та графічний аналізи).

Завдання 2.

Вартість виробленої продукції складає 24 000 грош. од., вартість основних фондів, за допомогою яких вона вироблена – 1800 грош. од. Розрахуйте величини фондівіддачі та фондомісткості, проаналізуйте отримані результати.

РОЗРАХУНКОВО-ГРАФІЧНА РОБОТА З ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Варіант 3

Теоретичні завдання

1. Економічні потреби, їхня сутність та структура. Піраміда Маслоу. Економічні інтереси: сутність, структура, класифікація. Інтереси й потреби: діалектика взаємозв'язку.
2. Міжнародний поділ праці, його принципи та форми. Особливості поділу праці в сучасних умовах. Теорії міжнародної торгівлі. Протекціонізм і вільна торгівля.

Практичні завдання

Завдання 1.

Розрахуйте кількість грошей, необхідних для обертання, якщо швидкість обертання грошової одиниці складає 4 обороти на рік, середня ціна товару – 10 грош. од., фізичний обсяг реалізованої продукції – 150 одиниць, вартість товарів цього року, проданих у кредит – 800 грош. од., сума повернутих кредитів минулих років – 500 грош. од., взаємозараховані платежі – 100 грош. од.

Завдання 2.

Побудуйте криву виробничих можливостей за даними таблиці. Розрахуйте граничну норму трансформації при переході від варіанта А до варіанта В, від В до С, від С до Д. Поясніть її динаміку.

Таблиця 3.2 - Виробничі альтернативи

Вид товару	Виробничі альтернативи			
	А	В	С	Д
Товар Х	0	60	75	80
Товар У	100	80	60	0

РОЗРАХУНКОВО-ГРАФІЧНА РОБОТА З ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Варіант 4

Теоретичні завдання:

1. Економічна система. Її сутність та основні структурні елементи. Порівняльний аналіз основних типів економічних систем. Основні напрями формування сучасних ринкових відносин.

2. Необхідність і межі державного регулювання ринкової економіки. Держава як суб'єкт економічної системи. Теоретичні погляди на роль держави в економіці та їхня еволюція.

Практичні завдання:

Завдання 1.

Рівняння попиту: $QD = 9 - p$. Рівняння пропозиції: $Qs = 2p - 6$. Графічно і аналітично визначте рівноважну ціну і обсяг. Проаналізуйте аналітично і графічно яка складеться ситуація на ринку, якщо ціна: а) збільшиться на 20%; б) зменшиться на 5%.

Завдання 2.

У базовому році реальний ВВП країни становив 214 млрд грош. од. В поточному році реальний ВВП збільшився на 4%, а ціни – на 27%. Розрахуйте номінальний ВВП країни в поточному році.

РОЗРАХУНКОВО-ГРАФІЧНА РОБОТА З ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Варіант 5

Теоретичні завдання

1. Власність як економічна категорія. Суб'єкти та об'єкти власності. Типи, форми та види власності. Основні тенденції розвитку власності на сучасному етапі.

2. Необхідність державного регулювання в умовах ринкової економіки. Співвідношення державного й ринкового механізмів регулювання національної економіки.

Практичні завдання

Завдання 1.

Знайдіть виручку, якщо попит заданий рівнянням $Q_d = 1000 - 50xP$, а пропозиція - рівнянням $Q_s = -50 + 20xP$.

Завдання 2.

Проведіть розрахунки на основі даних таблиці, якщо відомо, що ціна товару – 150 грош. од. за одиницю продукції. Знайдіть загальні витрати й валовий дохід фірми та побудуйте в одній системі координат їхні графіки. При яких обсягах виробництва фірма буде прибутковою? При яких обсягах виробництва вона отримає максимальний прибуток?

Таблиця 5.2 - Витрати

Обсяг виробництва (тис. шт)	Постійні витрати (грош. од.)	Змінні витрати (тис. грош. од.)	Загальні витрати (тис. грош. од.)	Валовий дохід (тис. грош. од.)
0	150	–		
1		71		
2		96		
3		102		
4		160		
5		180		
6		270		

РОЗРАХУНКОВО-ГРАФІЧНА РОБОТА З ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Варіант 6

Теоретичні завдання

1. Погляди різних економічних шкіл і течій на періодизацію розвитку суспільства.

2. Роль держави в ринковій економіці, її економічні функції. Форми, методи та інструменти державного регулювання ринкової економікою.

Практичні завдання

Завдання 1.

Розрахуйте двома способами (аналітично і графічно) рівноважну ціну й рівноважний обсяг продажів, якщо попит і пропозиція задані відповідними функціями: $Q_d = 600 - 2p$, $Q_s = 300 + 4p$. Покажіть, як повинна змінитися рівноважна ціна на ринку цього товару, щоб виникла ситуація перевиробництва та дефіциту. Проаналізуйте всі три ситуації графічно.

Завдання 2.

Визначте показники продуктивності праці (ПП), фондівіддачі (ФВ), фондомісткості (ФМ), матеріаломісткості (ММ), матеріаловіддачі (МВ), рентабельності (Р), якщо: обсяг реалізованої продукції (П) – 2000 грош. од.; вартість основних фондів (ОФ) – 1200 грош. од.; вартість сировини і матеріалів (М) – 400 грош. од.; собівартість продукції (СС) – 1800 грош. од.; кількість працівників (К) – 40 осіб.

РОЗРАХУНКОВО-ГРАФІЧНА РОБОТА З ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Варіант 7

Теоретичні завдання

1. Виробництво як визначальний фактор потреб суспільства та їхнього розвитку.

Зміст і структура суспільного виробництва.

2. Фінансова система, її сутність і структура.

Практичні завдання

Завдання 1.

Визначте показники продуктивності праці (ПП), фондівіддачі (ФВ), фондомісткості (ФМ), матеріаломісткості (ММ), матеріаловіддачі (МВ), рентабельності (Р), якщо:

обсяг реалізованої продукції (П) – 3000 грош. од.;

вартість основних фондів (ОФ) – 1600 грош. од.;

вартість сировини і матеріалів (М) – 600 грош. од.;

собівартість продукції (СС) – 2200 грош. од.;

кількість працівників (К) – 60 осіб.

Завдання 2.

Відвідайте Інтернет-сайт Держкомітету статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua>, Міністерства фінансів України <http://www.minfint.gov.ua>, Міністерства економіки України <http://www.me.gov.ua> і приведіть показники, що характеризують динаміку реальних доходів населення України за останні п'ять років. Проаналізуйте динаміку отриманих показників таблично та графічно.

РОЗРАХУНКОВО-ГРАФІЧНА РОБОТА З ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Варіант 8

Теоретичні завдання

1. Ресурси виробництва, їхні види, Використання економічних ресурсів. Абсолютна й відносна обмеженість (рідкість) ресурсів. Економічний вибір. Крива виробничої можливостей.
2. Податки, їхня економічна природа, класифікація та функції. Крива Лаффера.

Практичні завдання

Завдання 1.

Розрахуйте трьома способами (аналітично, таблично і графічно) рівноважну ціну і рівноважний обсяг продажів, якщо попит і пропозиція задані відповідними функціями: $Q_d = 600 - 2p$, $Q_s = 600 + 4p$.

Схарактеризуйте поняття «ринкова рівновага». Покажіть, при яких цінах на ринку цього товару складеться ситуація надлишків або дефіциту.

Завдання 2.

Розрахуйте валовий дохід і прибуток фірми, використовуючи дані таблиці за умови, що на ринку склалася ціна – 35 грош. од. за одиницю продукції. При яких обсягах виробництва конкурентна фірма отримає максимальний прибуток?

Таблиця 8.2 - Витрати

Обсяг виробництва, шт	Постійні витрати	Змінні витрати
0	50	–
1		17
2		36
3		42
4		60
5		95
6		170

РОЗРАХУНКОВО-ГРАФІЧНА РОБОТА З ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Варіант 9

Теоретичні завдання

1. Зміст і структура суспільного виробництва. Матеріальне і нематеріальне виробництво, їхня сутність і взаємозв'язок.
2. Диференціація доходів та її межі. Крива Лоренца та коефіцієнт Джині.

Практичні завдання

Завдання 1.

В економічній системі виробляють столів 200 тис. од. і стільців 300 тис.од. Альтернативна вартість виробництва стола дорівнює 5. Знайти максимально можливий випуск стільців, після збільшення виробництва столів на 5%.

Завдання 2.

Розрахуйте обсяг грошової маси, необхідної для обігу, якщо швидкість обігу грошової одиниці – 4, фізичний обсяг товарів – 4 млн. од., а середня ціна – 8 грош. од. за одиницю товару. Що відбудеться з цінами, якщо фізичний обсяг товарів: а) зросте до 6 млн. одиниць; б) впаде до 2 млн. од.? Що відбудеться з цінами, якщо швидкість обігу грошової одиниці зросте до 5 обертів за рік?

РОЗРАХУНКОВО-ГРАФІЧНА РОБОТА З ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Варіант 10

Теоретичні завдання

1. Суспільне виробництво, його природа, фази. Економічна та соціальна ефективність виробництва, її показники.

2. Необхідність і сутність системи соціального захисту населення. Основні елементи механізму соціального захисту. Державне регулювання розподілу доходів.

Практичні завдання:

Завдання 1.

Вартість виробленої продукції складає 10000 грош. од., вартість основних фондів, за допомогою яких вона вироблена, – 2000 грош. од., вартість використаних матеріалів – 4000 грош. од.. Розрахуйте значення показників фондівіддачі та фондомісткості, матеріалівіддачі та матеріаломісткості.

Завдання 2.

Відвідайте Інтернет-сайт Держкомітету статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua>. Побудуйте таблицю і наведіть показники динаміки безробіття в Україні. Зобразіть динаміку визначених показників графічно.

Таблиця 10.2 - Безробіття

Роки	Кількість робочої сили	Кількість безробітних	Рівень безробіття
2010			
2011			
2012			
2013			
2014			
2015			
2016			

РОЗРАХУНКОВО-ГРАФІЧНА РОБОТА З ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Варіант 11

Теоретичні завдання

1. Товар і його властивості. Двоїстий характер праці, що створює товар. Характеристика та порівняльний аналіз витратних і невитратних теорій вартості.
2. Аграрна сфера виробництва, її особливості. Сутність аграрних відносин. Форми господарювання в сільському господарстві.

Практичні завдання

Завдання 1.

Рівняння попиту: $QD = 10 - 2p$. Рівняння пропозиції: $Qs = 2p - 10$. Визначте графічно і аналітично рівноважну ціну й обсяг. Проаналізуйте яка складеться ситуація на ринку, якщо держава встановлює ціну 8 грош. од. (3 грош. од.).

Завдання 2.

Розрахуйте кількість грошей, необхідних для обертання, якщо швидкість обертання грошової одиниці складає 4 обороти, середня ціна товару – 10 грош. од., фізичний обсяг реалізованої продукції – 550 одиниць, вартість товарів цього року, проданих в кредит – 800 грош. од., сума повернених кредитів минулих років – 500 грош. од., взаємозараховані платежі – 100 грош. од.

РОЗРАХУНКОВО-ГРАФІЧНА РОБОТА З ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Варіант 12

Теоретичні завдання

1. Форми організації суспільного виробництва: натуральне й товарне виробництво.
2. Сутність земельної ренти, її види та механізм створення.

Практичні завдання

Завдання 1.

Сума цін товарів, що перебувають в обігу, складає 300 тис. грош. од.; сума цін товарів, проданих у кредит, – 200 тис. грош. од.; сума цін товарів, термін сплати за якими настала – 10 тис. грош. од., а взаємопогашені платежі – 15 тис. грош. од. Одна грошова одиниця здійснює в середньому 25 обертів за рік.

1. Знайти кількість грошей, необхідних для обігу.
2. Що відбудеться в економіці, якщо в обіг буде випущено додатково ще 15 тис. грош. од.?

Завдання 2.

Нижче наведені дані про робочу силу й зайнятість населення в певних роках (у тис. чол.).

1. Розрахуйте кількість безробітних і рівень безробіття в кожному році.
2. Як пояснити одночасне зростання й зайнятості й безробіття?
3. Відобразіть графічно динаміку обчислених показників.

Таблиця 12.2 – Робоча сила

	Перший рік	Шостий рік
Робоча сила	82 500	95 300
Зайняті	80 700	87 00

РОЗРАХУНКОВО-ГРАФІЧНА РОБОТА З ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Варіант 13

Теоретичні завдання

1. Товарне виробництво, умови та причини його виникнення. Проста та розвинена форми товарного виробництва, їхні спільні риси та відмінності.
2. Ринок землі. Попит і пропозиція землі. Ціна землі.

Практичні завдання

Завдання 1.

Визначте показники продуктивності праці (ПП), фондovіддачі (ФВ), фондомісткості (ФМ), матеріаломісткості (ММ), матеріаловіддачі (МВ), рентабельності (Р), якщо:

- обсяг реалізованої продукції (П) – 2000 грош. од.;
- вартість основних фондів (ОФ) – 1100 грош. од.;
- вартість сировини і матеріалів (М) – 400 грош. од.;
- собівартість продукції (СС) – 1200 грош. од.;
- кількість працівників (К) – 50 осіб.

Завдання 2.

Відвідайте Інтернет-сайт Держкомітету статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua>. Наведіть показники динаміки інвестицій в Україні за останні п'ять років. Відобразіть динаміку визначених показників таблично та графічно. Визначте основні напрями інвестиційної політики в Україні.

РОЗРАХУНКОВО-ГРАФІЧНА РОБОТА З ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Варіант 14

Теоретичні завдання

1. Теоретичні концепції виникнення та сутність грошей. Функції грошей, їхні види. Закон грошового обігу.

2. Теоретичні засади становлення ринкових відносин. Об'єктивні умови виникнення ринку. Характерні ознаки сучасного ринку.

Практичні завдання

Завдання 1.

Для деякої країни відомі наступні дані:

Таблиця 14.1 - ВВП

Роки	Номінальний ВВП (млрд грош. од.)	Індекс цін (%)	Реальний ВВП (млрд грош. од.)	Темпи зростання (%)
2014	145	145		
2015	210	135		
2016	325	137		

Проведіть відповідні розрахунки й заповніть таблицю. Дайте відповідь на питання: чи є ВВП точним вимірником суспільного добробуту? У чому переваги й недоліки цього показника? Відобразіть динаміку показників графічно.

Завдання 2.

Основний капітал склав 6 млн. грн, оборотний – 0,4 млн. грош. од. Виторг від реалізації – 3 млн. грош. од., норма амортизації – 12 %, оборотний капітал обертається 5 разів на рік. Ставка податку на прибуток – 20 %, штрафні санкції – 3 тис. грош. од. Знайдіть собівартість продукції за рік, валовий та чистий прибуток, а також рентабельність виробничої діяльності.

РОЗРАХУНКОВО-ГРАФІЧНА РОБОТА З ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Варіант 15

Теоретичні завдання

1. Інфляція, її сутність і причини, Темпи інфляції, Види інфляції. Соціально-економічні наслідки інфляції.

2. Підприємство як суб'єкт економічної системи. Організаційно-правова форма підприємства. Функції підприємства. Організація процесу виробництва.

Практичні завдання

Завдання 1.

Розрахуйте кількість грошей, необхідних для обертання, якщо швидкість обертання грошової одиниці складає 4 обороти, середня ціна товару 50 грош. од., фізичний обсяг реалізованої продукції – 750 одиниць. Поясніть сутність монетарного правила.

Завдання 2.

Функція попиту на певний товар: $Q_d = 15 - 2p$, функція пропозиції цього товару: $Q_s = -10 + 3p$, де Q_d – обсяг попиту, Q_s – обсяг пропозиції, p – ціна.

Визначити рівноважний обсяг продажів, рівноважну ціну аналітично і графічно. Проаналізуйте фактори, дія яких обумовлює зсув кривої попиту праворуч за незмінної кривої пропозиції; зсуву кривої пропозиції ліворуч за незмінною кривою попиту (побудуйте відповідні графіки).

РОЗРАХУНКОВО-ГРАФІЧНА РОБОТА З ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Варіант 16

Теоретичні завдання

1. Ринкова інфраструктура: сутність, основні елементи та роль в умовах сучасного ринку.
2. Сфера обігу в ринковій економіці, її функції та місце. Виникнення сфери товарного обігу у процесі еволюції товарно-грошових відносин.

Практичні завдання

Завдання 1.

Відвідайте Інтернет-сайт Держкомітету статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua>. Наведіть в таблиці показники динаміки ВВП України за останні п'ять років. Відобразіть динаміку визначених показників графічно.

Завдання 2.

Вартість основних виробничих фондів підприємства – 400 тис. грош. од., а термін їхнього використання – 10 років, річні витрати на оплату праці – 50 тис. грош. од., витрати на сировину, матеріали, паливо – 100 тис. грош. од., прибуток – 55 тис. грош. од.

Визначте річну суму амортизації, норму амортизації, постійні витрати, змінні витрати, норму прибутку.

РОЗРАХУНКОВО-ГРАФІЧНА РОБОТА З ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Варіант 17

Теоретичні завдання

1. Основні суб'єкти ринкової економіки. Держава як суб'єкт ринкового господарювання. Соціально-економічна характеристика елементів ринку та умови їхнього формування в Україні.
2. Зміст і структура світової валютної системи, етапи її розвитку. Валютні ринки.

Практичні завдання

Завдання 1.

Країна Х виробляє два продукта: масло (образ мирної продукції) і гармати (образ військової продукції) і має наступні можливості:

Масло	12	10	7	4	0
Гармати	0	4	6	7	8

1. Побудуйте КПП.
2. Яке максимально можливе виробництво гармат?
3. Скільки може бути вироблено гармат при виробництві 7 тис. т. масла?
4. Найдіть альтернативну вартість збільшення виробництва гармат з 6 тис. до 7 тис. в рік?
5. На скільки може бути збільшено випуск масла при виробництві 4 тис. т. масла і 4 тис. штук гармат?
6. Можна зробити за допомогою наявних ресурсів 6,7 тис. гармат і 5,5 тис. т. масла?
7. Яка максимальна альтернативна вартість виробництва однієї тисячі гармат? Яка - мінімальна?

Завдання 2.

Відвідайте Інтернет-сайт Держкомітету статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua>, Міністерства фінансів України <http://www.minfint.gov.ua>, Міністерства економіки України. Складіть таблицю показників грошових агрегатів (M_0, M_1, M_2, M_3) за останні п'ять роки, проаналізуйте динаміку цих показників графічно

РОЗРАХУНКОВО-ГРАФІЧНА РОБОТА З ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Варіант 18

Теоретичні завдання

1. Сутність капіталу, його матеріально-речовий зміст і соціально-економічна форма. Капітал як чинник виробництва.
2. Попит як характеристика ринку певного товару.

Практичні завдання

Завдання 1.

Відвідайте Інтернет-сайт Держкомітету статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua> Міністерства фінансів України <http://www.minfint.gov.ua> Міністерства економіки України <http://www.me.gov.ua>. Наведіть основні показники розвитку ринку праці в Україні за останні п'ять років (кількість населення працездатного віку, кількість зайнятих в різних галузях виробництва, кількість безробітних, рівень безробіття за останні п'ять років). Проаналізуйте динаміку отриманих показників.

Завдання 2.

Використовуючи формулу Фішера, проведіть розрахунки й дайте відповіді на наступні запитання:

1. Скільки грошей необхідно для обігу, якщо у країні вироблено товарів у кількості 100 тис. одиниць, ціна одиниці товару складає 8 грош. од., а одна гривня обертається 5 разів на рік?
2. Як зміняться ціни, якщо у країні за тих же умов буде випущено грошей на суму 240 тис. грош. од.?

3. Що трапиться з цінами, якщо при грошовій масі в 160 тис. грош. од. обсяг виробництва скоротиться на 25 %?

4. Що трапиться з цінами, якщо кількість обертів гривні збільшиться до 6 (при умовах, які наведені в пункті 1)?

РОЗРАХУНКОВО-ГРАФІЧНА РОБОТА З ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Варіант 19

Теоретичні завдання

1. Пропозиція: зміст і фактори, що на неї впливають. Закон пропозиції, крива пропозиції та її властивості. Зміни у пропозиції та в обсязі пропозиції.

2. Банки, їхні види та функції. Позабанківські кредитні заклади.

Практичні завдання

Завдання 1.

Кількість грошей у країні збільшилася на 24 %, обсяг виробленої продукції – на 4 %, кількість обертів грошової одиниці не змінилася.

Використовуючи рівняння обміну, визначить динаміку цін.

Завдання 2.

У таблиці наведені індекси споживчих цін за роками.

Таблиця 19.2 - Інфляція

Роки	Індекс споживчих цін	Темп інфляції	Роки подвоєння цін
2012	100		
2013	112		
2014	123		
2015	129		
2016	135		

Проведіть розрахунки, використовуючи формулу темпів інфляції і «правило числа 70», і дайте відповіді на наступні питання:

1. Якщо в 2013 році номінальна заробітна плата збільшилась на 15 %, то як зміниться реальна заробітна плата?

2. Якщо в 2014 році номінальна заробітна плата збільшилась на 7 0%, то як змінилася реальна заробітна плата?

3. Якщо номінальна заробітна плата в 2014 році дорівнювала 12 тис. грош. од в рік, то яку величину склала реальна заробітна плата в 2009 р.?

4. Якщо банк на початку 2015 року видав кредити під 14 % річних, то чому дорівнював реальний банківський відсоток в 2016 році?

РОЗРАХУНКОВО-ГРАФІЧНА РОБОТА З ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Варіант 20

Теоретичні завдання

1. Сутність підприємництва та умови його існування. Види та суб'єкти підприємницької діяльності. Форми підприємства. Підприємство та бізнес. Перспективи розвитку підприємництва в Україні.
2. Торговельний капітал і його еволюція за сучасних умов. Особливості сфери функціонування торговельного капіталу та його функціональна структура.

Практичні завдання

Завдання 1.

Крива попиту на товар описується наступним рівнянням: $Q_d = 600 - p$, а крива пропозиції: $Q_s = 300 + 4p$, де Q_d – обсяг попиту в місяць, Q_s – місячний обсяг пропозиції, p – ціна товару. Визначите рівноважну ціну і обсяг товару? Припустимо, що «потолок» ціни складе: а) 10 грош. од.; б) 70 грош. од. проаналізуйте аналітично та графічно ситуації рівноваги, дефіциту та надлишку

Завдання 2.

Основний капітал склав 18 млн. грош. од, оборотний – 2 млн. грош. од. Виторг від реалізації – 20 млн. грош. од., норма амортизації – 15 %, оборотний капітал обертається 8 разів на рік. Ставка податку на прибуток – 25 %, штрафи – 100 тис. грош. од. Знайдіть собівартість продукції за рік, валовий та чистий прибуток, а також рентабельність виробничої діяльності.

РОЗРАХУНКОВО-ГРАФІЧНА РОБОТА З ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Варіант 21

Теоретичні завдання

1. Ринкова рівновага. Утворення рівноважної ціни та рівноважного обсягу виробництва. Фактори, які впливають на зміну ринкової рівноваги.
2. Позиковий капітал як відокремлена частина грошових функціональних форм промислового й торговельного капіталу. Сутність і джерела позикового капіталу. Позиковий процент і його джерела.

Практичні завдання

Завдання 1.

Відвідайте Інтернет-сайт Держкомітету статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua>. Міністерства фінансів України <http://www.minfin.gov.ua>. Міністерства економіки України <http://www.me.gov.ua>. Національного банку України - <http://www.bank.gov.ua>. Наведіть показники динаміки рівня цін в Україні

за останні п'ять років в таблиці. У якому році індекс споживчих цін в Україні був найвищим? Які види інфляції відбувалися в Україні в ці роки? Використовуючи правило «величини 70», підрахуйте, через скільки років ціни в Україні будуть подвоюватися?

Завдання 2.

Програміст Іванов заробляє 100 грн в годину. Його мати на пенсії. В магазині за яловичиною за ціною 80 грн кг. потрібно стояти 1 час у черзі. За яловичиною яка коштує 120 грн за кг стояти в черзі не потрібно. При якому обсязі покупок раціональніше купувати більш дешеву яловичину для програміста і його матері.

РОЗРАХУНКОВО-ГРАФІЧНА РОБОТА З ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Варіант 22

Теоретичні завдання

1. Сутність ціни. Механізм формування та функції ціни. Види цін. Концепція ціноутворення за Маршаллом.
2. Акціонерно–корпоративний капітал. Цінні папери акціонерних товариств. Акції. Облігації. Казначейські зобов'язання та ощадні сертифікати. Ринок цінних паперів. Фондова біржа та її функції.

Практичні завдання

Завдання 1.

У графах таблиці наведені деякі дані про попит та пропозицію деякого товару. Ваше завдання полягає в тому, щоб Заповніть таблицю повністю:

Таблиця 22.1 – Попит та пропозиція

Ціна, тис. од. за 1 кг	Об'єм попиту, тис. кг	Об'єм пропозиції, тис. кг	Надлишок попиту	Надлишок пропозиції	Об'єм продаж	Виручка, млн. од.
10	1800					2000
11			1250		450	
	1100	600				7200
13		900	0			11700
14			-400	400	700	

Завдання 2.

Населення країни поділене на 5 квантильних груп. Частка кожної з цих груп у загальних доходах складає відповідно 5 %, 13 %, 15 %, 17 % і 50 %. Побудуйте криву концентрації (Лоренца) на основі приведених даних і прокоментуйте отриманий графік:

1. Який рівень життя у країні демонструє крива Лоренца?
2. Яких заходів має вживати держава у сфері соціальної політики, щоб наблизити криву Лоренца до лінії абсолютної рівності?

РОЗРАХУНКОВО-ГРАФІЧНА РОБОТА З ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Варіант 23

Теоретичні завдання

1. Сутність конкуренції, її форми та місце в ринковій економіці. Функції і методи конкурентної боротьби. Наслідки (позитивні та негативні) конкуренції.
2. Сучасні форми торговельного підприємництва. Товарна біржа, торгові дома та інше. Торговельний прибуток і його норма.

Практичні завдання

Завдання 1.

Відвідайте Інтернет-сайт Держкомітету статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua>. Наведіть показники динаміки внутрішніх та зовнішніх інвестицій в Україні за останні п'ять років в таблиці. Назвіть основні джерела внутрішніх інвестицій та основні країни, із яких надходить найбільша кількість іноземних (зовнішніх) інвестицій.

Завдання 2.

Накресліть графік класичного ділового циклу та покажіть:

- які показники лежать в основі його побудови;
- які фази включає класичний діловий цикл;
- точки піку та дна на графіку.

До яких фаз класичного ділового циклу належать наступні економічні явища:

- 1) перевиробництво товарів та послуг;
- 2) збільшення непланових інвестицій;
- 3) збільшення рівня виробництва і зростання цін;
- 4) незначне підвищення рівня виробництва;
- 5) зменшення непланових інвестицій;
- 6) повна зайнятість населення;
- 7) зростання рівня безробіття;
- 8) масові банкрутства малих підприємств;
- 9) падіння курсу цінних паперів;
- 10) зростання життєвого рівня населення?

РОЗРАХУНКОВО-ГРАФІЧНА РОБОТА З ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Варіант 24

Теоретичні завдання

1. Кредит як форма руху позикового капіталу. Форми кредиту. Роль і функції кредиту в сучасній ринковій економіці.
2. Монополія та типи монополізації. Види монополій. Монопольна влада. Критерії та межі монополізації економіки. Економічні наслідки монополізму.

Практичні завдання

Завдання 1.

«Чим менший коефіцієнт Джині, тим більша нерівність у розподілі доходів у країні». Чи згодні ви з цим висловом? Якщо коефіцієнт Джині у трьох країнах складає 0,32; 0,78; 0,43, та у якій із країн нерівність у доходах найбільша, і у якій – найменша? Наведіть приклади таких країн.

Завдання 2.

У таблиці наведені дані про величину реального ВВП деякої країни, і величину доходів держбюджету (млрд грош. од.). Якщо державні витрати складають 50 % ВВП країни, визначте розмір та рівень дефіциту держбюджету. Проаналізуйте динаміку визначених показників графічно.

Таблиця 24.2 - Бюджет

Реальний ВВП	Надходження до бюджету	Державні витрати	Бюджетний дефіцит або профіцит	Рівень бюджетного дефіциту
850	570			
900	580			
1000	590			
1050	600			
1100	710			
1150	720			
1200	730			

РОЗРАХУНКОВО-ГРАФІЧНА РОБОТА З ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Варіант 25

Теоретичні завдання

1. Олігополістичний ринок. Сутність олігополії. Олігополія та конкуренція. Олігополія й економічна ефективність.

2. Кругообіг капіталу. Промисловий капітал. Стадії кругообігу і функціональні форми промислового капіталу.

Практичні завдання

Завдання 1.

Авансований капітал на виробничі споруди та обладнання – 2 млн. грош. од., на сировину, паливо, матеріали – 0,4 млн. грош. од., на заробітну плату – 0,1 млн. грош. од. Час повного обороту основного капіталу – 10 років. Заробітна плата виплачується 2 рази на місяць, сировину і матеріали купують 1 раз на два місяця. Визначте суму авансованого капіталу та кількість його обертів за рік.

Завдання 2.

Відвідайте Інтернет-сайти Держкомітету статистики України – <http://www.ukrstat.gov.ua>. Міністерства фінансів України – <http://www.minfin.gov.ua>. Держкомітету з ринку цінних паперів – www.ssmc.gov.ua. Міністерства економіки

України – <http://www.me.gov.ua>. Національного банку України – <http://www.bank.gov.ua>. Наведіть в таблиці показники доходів і видатків держбюджету України за останні п'ять років, величину та рівень його дефіциту або профіциту, величину норми резервування, облікової ставки та обсягів продажу державних цінних паперів. Проаналізуйте графічно динаміку дефіциту та профіциту держбюджету України за останні п'ять років.

РОЗРАХУНКОВО-ГРАФІЧНА РОБОТА З ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Варіант 26

Теоретичні завдання

1. Основний капітал: сутність, його фізичне та моральне зношення. Механізм відтворення основного капіталу. Амортизація, її норма.

2. Міжнародні валютно-фінансові відносини. Зміст і структура світової валютної системи. Міжнародні валютно-фінансові організації та їхня роль на сучасному етапі.

Практичні завдання

Завдання 1.

Функція попиту на даний товар: $Q_d = 15 - 2p$, функція пропозиції даного товару: $Q_s = -10 + 3p$, де Q_d – обсяг попиту, Q_s – обсяг пропозиції, p – ціна. Визначте рівноважний обсяг продажів, рівноважні ціни покупця і продавця. Складіть таблицю (шкалу) попиту і пропозиції та побудуйте їх графіки. Покажіть, за яких цін на ринку створиться ситуація надлишку, а за яких – дефіциту.

Завдання 2.

Населення країни поділене на 5 квантильних груп. Частка кожної з цих груп у загальних доходах складає відповідно 5 %, 13 %, 15 %, 17 % і 50 %. Побудуйте криву концентрації (Лоренца) на основі приведених даних і прокоментуйте отриманий графік: Який рівень життя у країні демонструє крива Лоренца? Яких заходів має вживати держава у сфері соціальної політики, щоб наблизити криву Лоренца до лінії абсолютної рівності?

РОЗРАХУНКОВО-ГРАФІЧНА РОБОТА З ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Варіант 27

Теоретичні завдання

1. Обіговий капітал. Час і швидкість обігу. Фактори, що впливають на швидкість обігу. Оборотні засоби та їх структура.

2. Сімейні доходи, їх структура та використання. Заощадження як необхідний елемент у структурі сімейних доходів. Номінальні та реальні доходи.

Практичні завдання

Завдання 1.

Авансований капітал склав 13 млн грош. од., зокрема, основний капітал – 11 млн грош. од, оборотний – 2 млн грош. од. Виторг від реалізації – 10 млн грош. од., термін служби основного капіталу – 10 років, оборотний капітал обертається 4 рази на рік. Знайдіть норму та суму амортизації, величини собівартості продукції за рік і валового прибутку, а також норму прибутку.

Завдання 2.

Визначте за наведеними в таблиці умовними даними, яка країна має абсолютні переваги, а яка порівняльні:

Таблиця 27.2 – Конкурентні переваги

	Країна А	Країна Б
Кукурудза	2000	1500
Пшениця	1000	500

РОЗРАХУНКОВО-ГРАФІЧНА РОБОТА З ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Варіант 28

Теоретичні завдання

1. Методи конкурентної боротьби на світовому ринку. Форми міжнародних економічних відносин.

2. Показники ефективності використання основного й обігового капіталу. Рентабельність.

Практичні завдання

Завдання 1.

Капітал, вкладений у виробничі споруди та обладнання – 12 млн. грош. од.; на сировину, паливо, матеріали – 0,8 млн. грош. од.; на заробітну плату – 0,2 млн. грош. од. Час повного обороту основного капіталу – 5 років. Заробітна плата виплачується 2 рази на місяць, а сировину і матеріали купують 1 раз на два місяця. Визначити загальну суму авансованого капіталу і кількість його обертів за рік.

Завдання 2.

У США частка осіб з середньою освітою в складі робочої сили зросла з 30% в 1960 р до 40% в 1987 р Що сталося в результаті цього з кривою виробничих можливостей США і чому? Зобразіть відповідь графічно в координатах: товари споживання – інвестиційні товари.

РОЗРАХУНКОВО-ГРАФІЧНА РОБОТА З ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Варіант 29

Теоретичні завдання

1. Економічні закони, принципи та категорії. Система економічних законів.

2. Причини виникнення, сутність і класифікація глобальних проблем. Глобальні проблеми і шляхи їхнього розв'язання людством.

Практичні завдання:

Завдання 1.

Припустимо, функція попиту на деякий товар дорівнює $Q_d = 100 - P$, а функція пропозиції становить $Q_s = 2 \times P - 50$, де P - ціна в гривнях за штуку, а величина попиту Q_d і пропозиції Q_s – в тисячах штук. А) Знайти рівноважну ціну, рівноважний кількість і виручку. Б) Уряд вирішив знизити ціну до 45 грн, прагнучи стимулювати споживання. До чого це призведе? Визначте величини попиту і пропозиції. Чи є надлишок пропозиції або надлишковий попит? Знайдіть об'єм продажів і виручку.

Завдання 2.

Подумайте, як можуть вплинути на темпи зростання реального ВВП на душу населення (позитивно або негативно) такі чинники: А) середній темп приросту населення; Б) ступінь охоплення населення середньою освітою; В) частка інвестицій у ВВП; Г) нерівність в розподілі доходів. Д) військові витрати.

РОЗРАХУНКОВО-ГРАФІЧНА РОБОТА З ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Варіант 30

Теоретичні завдання

1. Зміст і структура світової валютної системи, етапи її розвитку. Валютні ринки.

2. Антимонопольна політика й антимонопольне законодавство. Світовий досвід створення антимонопольного законодавства. Проведення антимонопольної практики. Антимонопольна політика в Україні.

Практичні завдання

Завдання 1.

Рівняння попиту: $Q_D = 9 - p$. Рівняння пропозиції: $Q_s = 2p - 6$. Визначте рівноважну ціну й обсяг. За яких умов на цьому ринку може виникнути дефіцит, перевиробництво. Проаналізуйте ситуації рівноваги, дефіциту та перевиробництва графічно.

Завдання 2.

Основний капітал склав 1,8 млн. грош. од., оборотний – 0,2 млн. грош. од. Термін служби основного капіталу – 5 років, оборотний капітал обертається 3 рази на рік. Знайдіть норму й суму амортизації, собівартість продукції за рік

5 ПОРЯДОК І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК СТУДЕНТА

Оцінку знань студентів з дисципліни здійснюють відповідно до вимог кредитно-модульної системи організації навчального процесу, що є українським варіантом ECTS. Ця система базується на здійсненні поточного контролю на аудиторному занятті відповідно до його форми. Підсумковою оцінкою поточного контролю є оцінка за змістовий модуль.

Навчальним планом з дисципліни передбачено складання екзамену. Для підсумкового оцінювання знань використовують 4 – бальну національну шкалу і шкалу оцінювання ECTS.

Для визначення рівня знань, умінь і навичок студентів під час вивчення модуля «Економічна теорія (Основи економічної теорії)» використовуються наступні форми та методи контролю:

Поточний контроль за результатами вивчення кожного змістового модуля передбачає виявлення рівня засвоєння студентом лекційного матеріалу й уміння використовувати його для вирішення практичної ситуації, наводиться у вигляді письмової роботи, яка передбачає тестування та розв'язання задач.

Оцінювання роботи студентів на семінарських заняттях, передбачає оцінку систематичності й активності роботи студента під час обговорення питань тієї чи іншої теми, активність під час виконання індивідуальних завдань (наприклад, розрахунково-графічна робота).

Підсумковий контроль. За умовами кредитно-модульної системи організації навчального процесу до підсумкового контролю допускаються студенти, які набрали в сумі за змістовими модулями більше ніж 30 % балів від загальної їхньої кількості в цілому за модулем, або більше 50 % балів з поточного контролю за усіма змістовими модулями. Підсумковий контроль здійснюється за екзаменаційними білетами в письмовій формі.

Отримані під час вимірювань різними методами оцінки, бали, відсотки складають урешті комплексну оцінку. Комплексна оцінка враховує також і систему заохочувальних і штрафних балів, які отримав студент протягом триместру. *Заохочувальні бали* нараховуються за участь в олімпіадах різних рівнів, конкурсах студентських робіт, за доповіді на наукових конференціях, за активність студентів на заняттях і т. ін. *Штрафні бали* нараховуються за несвоєчасне виконання різних типів завдань (курсіві роботи тощо), за пропуски аудиторних занять і не підготовку до них. Заохочувальні та штрафні бали без сумніву вносять елемент «суб'єктивності» в оцінку знань, тому вони не мають перевищувати 5 % від теоретично можливого рейтингу за модулем (дисципліни). У процесі визначення підсумкової оцінки недоліки одного методу вимірювання нівелюються позитивними якостями іншого, і суб'єктивна у принципі оцінка наближається до об'єктивних критеріїв, які висуває саме життя.

Результати тестування, виконання тематичних робіт, розв'язання задач, заохочувальні та штрафні бали перераховуються відповідно до системи оцінювання, наведені в таблиці 5.1.

Таблиця 5.1 - Шкала перерахування оцінок результатів навчання в різних системах Оцінювання для студентів денної форми навчання

% набраних балів	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою
Понад 90–100 включно	Відмінно	A
Понад 80–90 включно	Добре	B
Понад 70–80 включно		C
Понад 70–60 включно	Задовільно	D
Понад 60–50 включно		E
Понад 25–0 включно	Незадовільно з можливістю повторного складання	FX
Від 0 до 25 включно	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом	F

* Із можливістю повторного складання

** Із обов'язковим повторним курсом

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базилевич В. Д. Макроэкономика : Учебник [Электронный ресурс] / В. Д. Базилевич, Е. С. Базилевич, Л. О. Баластрик. – Киев : Знання, 2015. – Режим доступа : http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/10.23.10.100/db/ftp/elib/economics_f/bazyl-evych_makroekonomika_2015.pdf
2. Макроекономіка : навч. посібник / за заг. ред. В. П. Решетило; – Харків. нац. ун-т. міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – (2-е вид., доповнене). – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2013. – 224 с.
3. Мацелюх Н. П. Історія економіки та економічної думки. Політична економія. Мікроекономіка. Макроекономіка. [Текст] : навч. посібник / Н. П. Мацелюх, І. А. Максименко – 2-ге вид. перероб. та доп. – Київ : Центр учбової літератури, 2014. – 382 с.
4. Нуреев Р. М. Курс микроэкономики : учебник / Р. М. Нуреев. – 3-е изд., испр. и доп. – Москва : Норма : ИНФРА М, 2014. – 656 с.
5. Основи економічної теорії: політекономічний аспект: підручник/ відп. ред. Г. Н. Клишко. – 5-те вид., випр. – Київ : Знання-Прес, 2009. – 615 с.
6. Решетило В. П. Экономическая теория: учеб. пособие / В. П. Решетило, Н. В. Можайкина, О. Ю. Егорова; Харьков. нац. ун-т гор. хоз-ва им. А. Н. Бекетова. – Харьков : ХНУГХ им. А. Н. Бекетова, 2016. – 210 с.
7. Сучасні економічні теорії : навчальний посібник / Г.І. Башнянин, Б.М. Шевчик, Ю.Б. Миронов, М.І. Миронова – 3-є вид., перероб. і доп. – Львів : Новий Світ-2000, 2015. – 338 с.
8. Сучасні економічні теорії: навчальний посібник / П. П. Несененко, О. А. Артеменко, О. Є. Патлатой. – Одеса : ОНЕУ, 2017. – 326 с.
9. Економічна теорія : навч. посібник / В. П. Решетило, Г. В. Стадник, Н. В. Можайкіна та ін.; за заг. ред. В. П. Решетило; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2014. – 290 с.
10. Економічна теорія: Політекономія: Підручник [Електронний ресурс] / за ред. В.Д. Базилевича; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – 9-те вид., перероблене і доповнене. – Київ : Знання, 2014. – 710 с. – Режим доступу: http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/10.23.10.100/db/ftp/elib/economics_f/bazyl-evych_ekonomichna_2014.pdf
11. Економічна теорія. Політекономія: Підручник / за ред. В.М. Тарасевича. – Київ : Знання, 2012. – 206 с.
12. Економічна теорія. Макроекономіка: Підручник / за ред. В.М. Тарасевича. – Київ : Знання, 2012. – 206 с.
13. Економічна теорія. Мікроекономіка: Підручник / за ред. В.М. Тарасевича. – Київ : Знання, 2012. – 134 с.
14. Економічна теорія. Міжнародна економіка: Підручник / за ред. В.М. Тарасевича. – Київ : Знання, 2012. – 143 с.

Інформаційні ресурси

1. Цифровий репозиторій ХНАМГ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eprints.kname.edu.ua>.
2. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.
3. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua>.
4. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua>.
5. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>.
6. Офіційний сайт Державної Комісії з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ssmc.gov.ua>.
7. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
8. Офіційний сайт Світового банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.worldbank.org>.

ДОДАТКИ

Додаток А

Зразок оформлення титульної сторінки РГР

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА імені О.М. БЕКЕТОВА**

КАФЕДРА ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

**Розрахунково-графічна робота
з Економічної теорії (ОЕТ) ВАРІАНТ № 5**

Виконав(ла) студент(ка)
1 курсу ф-ту М
групи _____

(Прізвище, ім'я, по батькові)
Керівник

(Прізвище, ім'я, по батькові)

Розрахунково-графічна робота захищена „ ____ „ _____ 201__ р.

Харків 20__ /20__ навчальний рік

Зразок змісту розрахунково-графічної роботи

ЗМІСТ

Вступ

I. Теоретичні завдання

1. ...

2. ...

Практичні завдання

№ 1. ...

№ 2. ...

Список джерел

Зразок плану контрольної роботи

План

Вступ

1. Споживчий вибір. Рівновага споживача.

2. Корисність загальна і гранична, їхні графіки. Зважена гранична корисність.

3. Визначення рівноваги споживача, її умови за кількісною теорією корисності. Другий закон Госсена.

Висновки

Список джерел

Зразок написання вступу

ВСТУП

Тема розрахунково-графічної роботи є достатньо актуальною за сучасних умов.

Обґрунтувати теоретичну і практичну актуальність теми.

.....
Розрахунково-графічна робота складається з

При написанні розрахунково-графічної роботи використовувалися підручники

....., монографії....., статистичні матеріали....., статті та ін.

Зразок написання висновків

ВИСНОВКИ

Дослідивши теоретичні аспекти моделювання поведінки споживача, зазначимо.....

.....

Зробивши відповідні розрахунки й отримавши певні результати, маємо
відзначити.....

.....

Проаналізувавши отримані розрахункові результати, дійшли наступних висновків.....

.....

Зразок оформлення таблиці

Таблиця Д.1 – Сітка корисності

Склянка лимонаду за порядком	Гранична корисність MU (ютиля)	Загальна корисність TU (ютиля)
1	10	10
2	8	18
3	6	24
4	5	29
5	3	32
6	1	33
7	0	33
8	-1	32
9	-2	30
10	-3	27

За даними таблиці охарактеризуємо динаміку TU та MU

Зразок оформлення графіка

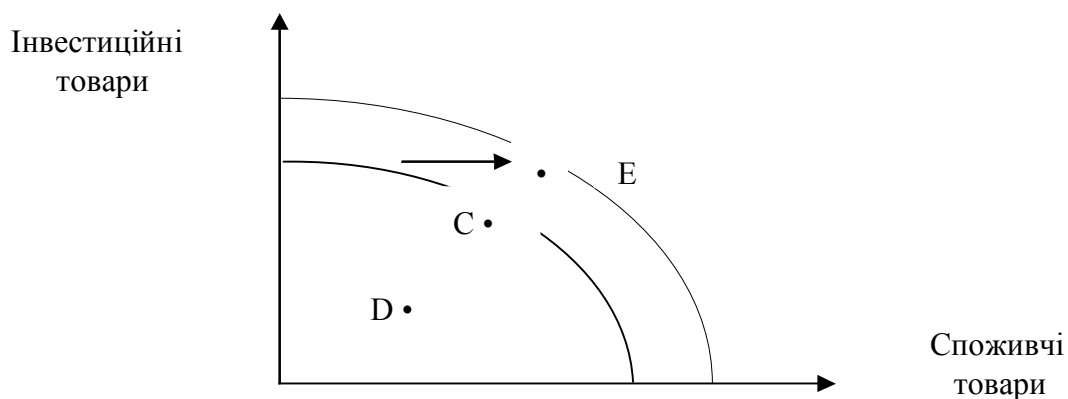

Рисунок 1.1 - Крива виробничих можливостей (КВМ) – це безліч точок, що представляють різні комбінації одночасного виробництва двох альтернативних товарів при повному використанні обмежених ресурсів

Навчальне видання

МОСКВІНА Анастасія Олегівна
ВОРОНІНА Олена Олегівна

Методичні рекомендації
до організації самостійної роботи, проведення практичних занять, виконання
розрахунково-графічної роботи
з навчальної дисципліни

«ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ (ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ)»

*(для студентів I курсу денної і заочної форм навчання спеціальності
241 – Готельно-ресторанна справа)*

Відповідальний за випуск *Ю. В. Федотова*

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання *А. О. Москвіна*

План 2017, поз. 295 М

Підп. до друку 21.06.2017 р.
Друк на ризографі
Зам. №.

Формат 60^x84/16
Ум. друк. арк. 4,5
Тираж 50 пр.

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 5328 від 11.04.2017 р.